

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE**

Katedra pomocných věd historických a archivního studia

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Ondrej Mandzák

**Podbrdský děkanát v pozdním středověku
The deanery of Brdy in the late Middle Ages**

Praha, 2011

vedoucí práce: Prof. PhDr. Hana Pátková, PhD.

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Prof. PhDr. Haně Pátkové, PhD. za odborné vedení, cenné připomínky a podporu při tvorbě této bakalářské práce.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 29. 7. 2011

podpis

Anotace

Předmětem bakalářské práce je především sledování administrativní činnosti církevní správy v rámci podbrdského děkanátu, na základě analýzy pramenů, zvláště knih ústřední církevní správy. Soustředí se hlavně na obsazování beneficií, patrony farností, majetkové zázemí kostelů a výkonu kontrolní funkce arcijáhna pražského, a to zejména v časovém období 2. poloviny 14. století a počátku 15. století.

Klíčová slova: podbrdský děkanát, arcijáhen, patronát, farář, církevní správa

Abstract

The Bachelor Degree Thesis focuses on activity of church administration in range of deanery of Brdy, analysing sources, especially registers of central church administration. Focuses principally on constitution of priests to church office, patrons of single parishes, belongings of churches and control role of archdeacon of Prague, above all in period of 2nd half of 14th century and beginning of 15th century.

Key words: deanery of Brdy, archdeacon, patronage, parish priest, church administration

Obsah

1. Úvod	10
2. Výzkum věnovaný této problematice	11
3. Cíl práce.....	12
3.1. Srovnání s prací Mgr. Michálka.....	12
3.2. Zařazení podbrdského děkanátu.....	13
4. Konfirmace k beneficiím.....	14
4.1. Všeobecné informace o ustavování kněží ke kostelům.....	14
4.2. Všeobecné informace k edici pramenů	14
4.3. Standardní skladba konfirmačního zápisu	15
4.3.1. Samotná konfirmace	15
4.3.2. Prezentace	16
4.3.3. Důvod obsazení benefícia.....	16
4.3.4. Datace	16
4.3.5. Výkon ustavení	16
4.4. Samotné zápisy na základě topografického členění.....	16
4.4.1. Beroun.....	16
4.4.2. Bezdědice.....	17
4.4.3. Borek.....	18
4.4.4. Cerhovice	19
4.4.5. Dlouhá Lhota	19
4.4.6. Hořovice.....	20
4.4.7. Jince	20
4.4.8. Kytín	20
4.4.9. Liteň.....	20
4.4.10. Lochovice	21
4.4.11. Mníšek pod Brdy.....	22

4.4.12.	Mrtník.....	22
4.4.13.	Neumětely	23
4.4.14.	Nový Knín.....	23
4.4.15.	Pičín.....	23
4.4.16.	Počaply.....	24
4.4.17.	Praskolesy	25
4.4.18.	Řebřík.....	26
4.4.19.	Řevnice.....	26
4.4.20.	Skřípel	27
4.4.21.	Svaté Pole.....	28
4.4.22.	Tetín	28
4.4.23.	Tmaň	28
4.4.24.	Velká Hraštice.....	29
4.4.25.	Všeradice.....	30
4.4.26.	Zbiroh.....	30
4.4.27.	Zdice.....	31
4.4.28.	Žebrák	31
4.5.	Shrnutí k tématu konfirmací.....	31
5.	Visitace beneficí	33
5.1.	Obscné informace	33
5.1.1.	Všeobecné informace ohledně visitací	33
5.1.2.	Poznámka k extrakci z pramene	33
5.1.3.	Akta korektorů duchovenstva	34
5.2.	Popis vizitací dle topografického členění	34
5.2.1.	Beroun.....	34
5.2.2.	Bezdědice.....	36
5.2.3.	Borek.....	38

5.2.4.	Dlouhá Lhota	39
5.2.5.	Hořovice.....	40
5.2.6.	Jince	41
5.2.7.	Kytín	41
5.2.8.	Liteň	42
5.2.9.	Lochovice.....	42
5.2.10.	Mníšek pod Brdy	43
5.2.11.	Mrtník.....	44
5.2.12.	Neumětely	44
5.2.13.	Nový Knín.....	45
5.2.14.	Pičín.....	46
5.2.15.	Počáply	47
5.2.16.	Řebřík.....	47
5.2.17.	Řevnice.....	48
5.2.18.	Skřípel	48
5.2.19.	Svaté Pole.....	48
5.2.20.	Tetín	49
5.2.21.	Tmaň	50
5.2.22.	Všeradice.....	51
5.2.23.	Žebrák	51
5.3.	Shrnutí k tématu visitací.....	52
6.	Patroni farností	55
6.1.	Všeobecné informace ohledně patronátního práva	55
6.2.	Poznámka k extrakci z pramenů	55
6.3.	Seznam patronů dle topografického členění	55
6.3.1.	Beroun.....	55
6.3.2.	Bezdědice.....	55

6.3.3.	Borek.....	56
6.3.4.	Cerhovice	56
6.3.5.	Dlouhá Lhota	56
6.3.6.	Hořovice.....	56
6.3.7.	Jince	56
6.3.8.	Kytín	56
6.3.9.	Liteň	56
6.3.10.	Lochovice.....	57
6.3.11.	Mníšek pod Brdy.....	57
6.3.12.	Mrtník.....	57
6.3.13.	Neumětely	58
6.3.14.	Nový Knín.....	58
6.3.15.	Pičín.....	58
6.3.16.	Počaply.....	58
6.3.17.	Praskolesy	59
6.3.18.	Řebřík.....	59
6.3.19.	Řevnice.....	59
6.3.20.	Skřipel	59
6.3.21.	Svaté Pole.....	60
6.3.22.	Tetín	60
6.3.23.	Tmaň	60
6.3.24.	Velká Hraštice.....	60
6.3.25.	Všeradice.....	61
6.3.26.	Zbiroh.....	61
6.3.27.	Zdice.....	61
6.3.28.	Žebrák	62
6.4.	Zobecnění extrahovaných informací.....	62

7. Majetkové dispozice farností.....	63
7.1. Všeobecné informace	63
7.2. Poznámka k extrakci z pramenů	63
7.3. Vypovídací schopnosti papežských desátků	63
7.4. Majetkové dispozice a udělená práva dle topografického členění.....	64
7.4.1. Beroun.....	64
7.4.2. Borek.....	64
7.4.3. Kytín	64
7.4.4. Liteň.....	64
7.4.5. Lochovice.....	65
7.4.6. Mníšek pod Brdy	65
7.4.7. Mrtník	65
7.4.8. Neumětely.....	65
7.4.9. Pičín	65
7.4.10. Počaply.....	66
7.4.11. Praskolesy	66
7.4.12. Svaté Pole.....	67
7.4.13. Tetín	67
8.4. Zobecnění extrahovaných informací.....	67
9. Závěr	68
10. Seznam pramenů a literatury	69
10.1. Prameny.....	69
10.2. Literatura	69
11. Přílohy.....	71
11. 1. Příloha č. 1	71
11.2. Příloha č. 2	73

1. Úvod

Cílem této bakalářské práce je na bázi studia pramenů přiblížit fungování podbrdského děkanátu v pozdním středověku. Vzhledem k tomu, že tato práce je omezena materiální základnou pramenů, lze vyvozovat konkrétnější závěry jen částečně, a i to jen u některých z farností. Je také časté, že prameny spolu navzájem nekomunikují (hlavně co se týče zápisů konfirmačních). Tato práce nastíní podružné (vzhledem k cíli) záležitosti, jako fungování vyšší instance církevní správy, zcela okrajově. Pozornost je věnována především personálnímu obsazení farností, jejich majetkovému zázemí, vztahu těchto farností k vyšším instancím v průběhu let a patronům beneficií, v časovém rozsahu zejména druhé poloviny 14. a počátku 15. století. K dohledávání základních pramenů byla použita příručka PhDr. Zdeňka Boháče,¹ která nabízí topografický seznam beneficií, s téměř dokonale přesným určením umístění v pramenech. Studium pramenů náramně ulehčuje a zrychluje fakt, že část edic pramenů je dostupná na internetu v naskenované verzi (zdarma), díky projektu Czech medieval sources online, provozovanému Filozofickým ústavem AV ČR.² Vzhledem k tomu, že zpracování informací z těchto pramenů může na první pohled připadat monotónní a často opakující velmi podobné věci, není možné žádnou extrahovanou informaci opomenout, tím spíše, že pramenů je tak málo. O následné členění práce jsem se rozhodl z tohoto důvodu: Práce se týká v rámci zkoumání podbrdského děkanátu více okruhů, tedy je na místě rozdělit práci na věcné oddíly. V rámci každého z oddílů ale není možné seskupit materiál bez topografického rozčlenění, protože by to podle mého názoru vedlo k nepřehlednosti.

---

¹ BOHÁČ, Zdeněk. Topografický slovník k církevním dějinám předhusitských Čech, Pražský archidiakonát, Praha 2001

²Centrum mediévistických studií [online]. 2011 [cit. 2011-05-18]. Czech medieval sources online. Dostupné z WWW: <<http://147.231.53.91/src/index.php>>

2. Výzkum věnovaný této problematice

Nejspíš nejvíce specializovaný počín studia této problematiky je příspěvek Mgr. Ivana Michálka,³ který vhodně kombinuje práci s prameny a literaturou. Vyjádření k této práci je věnován samostatnému oddílu.

Obecně o vzniku děkanátní sítě pojednává prof. Zdeňka Hledíková,⁴ je ale nutné se zmínit o její práci z roku 2010,⁵ zejména o kapitole věnované církevní správě, která uvede i do základní problematiky písemného pořizování v církevním okruhu.

Za velmi cennou považují publikaci Centra mediévistických studií AV ČR a UK v Praze, *Colloquia mediaevalia Pragensia* 8,⁶ kde lze k obsírnější problematice nalézt ucelené informace v několika příspěvcích.

Co se týče papežských desátků, lze uvést příspěvek Dr. Vaňka v ČČH,⁷ oblast záduší rozebírá Dr. Zilynská.⁸ Patrocinia studoval dr. Boháč,⁹ určitě lze uvést i práci, která z části čerpá z visitačních protokolů.¹⁰

---

³MICHÁLEK, Ivan. Farní struktura podbrdského děkanátu v době předhusitské a husitské. In *Minulostí Berounska 13 : Sborník Státního okresního archivu v Berouně*, Praha 2010, s. 25 - 67

⁴HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. Venkovské děkanáty ve středověkých Čechách. In *Pocita prof. JUDr. Karlu Malému, DrSc., k 65. narozeninám*, Praha 1995, s. 112 - 123

⁵TÁŽ. *Svět české středověké církve*, Praha 2010

⁶HRDINA, Jan – ZILYNSKÁ, Blanka (edd.). *Colloquia mediaevalia Pragensia 8 : Církevní topografie a farní síť pražské církevní provincie v pozdním středověku*, Praha 2007

⁷VANĚK, Vojtěch. Rejstříky papežských desátků a možnosti jejich využití. In *ČČH 100/3*, Praha 2002, s. 497 - 521

⁸ZILYNSKÁ, Blanka. Záduší. In *Facta probant homines* Praha 1998, s. 497 - 521

⁹BOHÁČ, Zdeněk. Patrocinia jako jeden z pramenů k dějinám osídlení, In *ČSČH 21*, 1973, s. 369-388

¹⁰NODL, Martin - ŠMAHEL, František (edd.). *Člověk českého středověku*, Praha 2002

3. Cíl práce

Za hlavní cíl své bakalářské práce jsem si zvolil vyhotovení co možná nejpodrobnějšího extraktu z vybraných pramenů, a umožnit čtenáři hlubší pohled do zkoumané oblasti. Samozřejmě, záměrem není pouhý překlad zápisů z latinského jazyka do českého jazyka, ale spíše pokus oddělit standardní od nestandardního a vysvětlit netradiční či sporné situace. K dosažení tohoto výsledku, je nutné také vysvětlit základní pojmy a procesy. Zaměřím se pouze na kostely, které dr. Boháč seskupil jako farní (ke kterým kupř. kostel ve Velízi nezařadil).¹¹

Co se týče zvolených pramenů, tato práce počítá hlavně s knihami konfirmačními,¹² knihami erekčními,¹³ visitačními protokoly.¹⁴ Zcela marginálně také s akty korektorů kněžstva¹⁵ a soudními akty,¹⁶ či jinými vydanými prameny.

3.1. Srovnání s prací Mgr. Michálka

Mgr. Michálek se zaměřil hlavně na charakteristiku vývoje polohy, popis osídlení a kolonizaci, farní strukturu, církevní správu a patrocinia kostelů, na území, kde se nacházel podbrdský děkanát.¹⁷ Zvláště do hloubky zpracoval majetkové poměry zkoumaného okruhu. Při své práci se neopřel pouze o prameny, ale i o značné množství literatury, které vhodně zpracovává. Patrocinia, kterým se naopak moje práce nevěnuje vůbec, jsou seřazena do tabulky, a jako důležitý faktor považují také geografický popis děkanátního území. Na druhou stranu, nezpracovává podrobně konfirmace, pouze speciálně, například v kontextu s první zmínkou ohledně nějakého kostela, či vsi. Co se týče zpracování papežských desátků, věnuje jim značnou pozornost a vyvozuje z informací poměrnou zámožnost.

---

¹¹ BOHÁČ, Zdeněk, Topografický slovník k církevním dějinám předhusitských Čech, Praha 2001, s. 88 - 103

¹² TINGL, František Antonín – EMLER, Josef (edd.). Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim I-X, Pragae 1865 – 1889 (dále jen LC)

¹³ BOROVÝ, Kliment. – PODLAHA, Antonín (edd.). Libri erectionum archidioecesis Pragensis saeculo XIV. et XV. I-VI, Pragae 1875 – 1879, 1927 (dále jen LE)

¹⁴ HLAVÁČEK, Ivan – HLEDÍKOVÁ, Z. (edd.). Protocollum visitationis archidiaconatus Pragensis annis 1379-1382 per Paulum de Janowicz archidiaconum Pragensem factae, Praha 1973 (dále jen PVAP)

¹⁵ PODLAHA, Antonín (ed.). Akta korektorů duchovenstva diecése pražské z let 1407 – 1410, Praha 1921 (dále jen AKD)

¹⁶ TADRA, Ferdinand (ed.). Acta judiciaria consistorii Pragensis I-VII, Pragae 1893 – 1901 (dále jen SA)

¹⁷ MICHÁLEK, Ivan. Farní struktura podbrdského děkanátu v době předhusitské a husitské, Praha 2010, s. 26

3.2. Zařazení podbrdského děkanátu

Nejstarší doklad existence děkanátů v Čechách je z roku 1270, přičemž ustálení jejich počtu je až z poloviny 14. století. Vyrůstaly zdola, z nutnosti propojení farního kléru s biskupským centrem. Funkci spojovacího článku převzali samotní děkani.¹⁸

Podbrdský děkanát byl zařazen do arcijáhenství pražského, přičemž jeho sídlem byl v letech 1379 – 1382 Beroun.¹⁹ Je ale určitě potřeba poznamenat, že území děkanátu bylo v blízkosti Prahy, což mělo určitě nemalý vliv na chod místních jednotek.

Pro podrobné geografické zařazení děkanátu je vhodné obrátit se na již zmíněnou studii Mgr. Michálka.²⁰ Za nejstarší „seznam“ beneficií podbrdského děkanátu lze považovat zápis v registrech papežských desátků,²¹ který ovšem není zcela kompletní, vhodnější je obrátit se na rozpracovanou topografii dr. Boháče.²²

Pro alespoň minimální „geografický“ přehled je určena mapová příloha.²³

---

¹⁸ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka - JANÁK, Jan - DOBEŠ, Jan. Dějiny správy v Českých zemích : Od počátků státu po současnost, Praha 2007 (dále jen Dějiny správy)

¹⁹ PVAP, s. 8 - 9

²⁰ MICHÁLEK, Ivan. Farní struktura podbrdského děkanátu v době předhusitské a husitské, Praha 2010, s. 25 - 68

²¹ TOMEK, Václav Vladivoj. Registra decimarum papalium, Praha 1873, s. 42-43

²² BOHÁČ, Zdeněk. Topografický slovník k církevním předhusitským Čech, s. 88 - 103

²³ Příloha č. 1

4. Konfirmace k beneficiím

4.1. Všeobecné informace o ustavování kněží ke kostelům

Uchazeč o beneficium se generálním vikářům pražského arcibiskupa prokázal příslušnými písemnostmi, tedy tzv. formátou (vysvědčení o jeho oprávnění nastoupit službu u oltáře nebo kostela), také prezentací (písemnost vydána patronem kostela, ale ústní forma se připouštěla také, v případě že spolu s kandidátem přišel patron k vikářům osobně, aby ho prezentoval). Bylo-li všechno v pořádku, byl jmenován příslušným farářem, oltářníkem atd. Vikáři mu vydali konfirmační listinu, ve značně stručné formě, zatímco následovalo veřejné prohlášení v dotyčném místě, že uchazeč byl jmenován farářem. V případě neexistence námitek následovalo uvedení do funkce některým farářem z okolí (určen gen. vikáři).²⁴

4.2. Všeobecné informace k edici pramenů

Vzhledem k tomu, že v tomto případě je nutné se opírat jen o dochované prameny, jsou sesbírané informace neúplné, místy vzájemně nekorespondující. Základním pramenem v tomto případě jsou konfirmační knihy (*Libri confirmationum*), vedené od roku 1354,²⁵ k detailnějšímu zjištění personálu beneficií se lze částečně dopracovat i studiem visitačních protokolů pražského arcijáhna Pavla z Janovic z let 1379 – 1382, a erekcčních knih, vedených od roku 1358,²⁶ soudních akt a marginálně i jinde. Jelikož jsou oba prameny vydány v latinském jazyce, je leckdy nutné postupovat při překladu obezřetně, či spíše použít co nejvhodnější české ekvivalenty jmen vlastních, sloves, a podobně. Jako příklad lze uvést poměrně časté „*miles strenuus*“, což absolutně není možné pouze pomocí slovníkových hesel přeložit, jelikož výsledkem by bylo „rázný voják“. Nesporná vlastní jména jako *Petrus*, *Johannes* a podobně nedávají důvod k hlubšímu uvažování, nicméně objevují se i jména, která nelze uspokojivě převést do dnešní podoby, jako třeba *Mathias*, což může být Matouš i Matyáš, dokonce Matěj. Vzhledem k české provenienci pramene se Matouš jeví jako správná volba, není ale možné odkázat na to se stoprocentní jistotou. Podobný problém je i s některými topografickými názvy, z nichž většinu lze dohledat přímo v rejstřících edic.

---

²⁴ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. Svět české středověké církve, Praha 2010, s. 343 - 344

²⁵ Dějiny správy, s. 181

²⁶ Tamtéž, s. 181

Co se týče titulatury, tak třeba farář je uveden jako parochus, plebanus, nebo rector ecclesie, přičemž je to stále táž funkce.²⁷ Objevuje se také úřad vikáře (zmínky hlavně u vizitačních protokolů), tedy vicarius „bez adjektiva“, manuální, tedy přímo faráři „k ruce“, který mu také zadává úkoly. Od farníků se na možnost fungování takového vikáře vybírají příspěvky. Co se týče ale přímého zastupování faráře v nepřítomnosti, tuto funkci zastává střídník, conventor, který pracuje smluvně. Oltářník, altarista, který spravuje oltář uvnitř kostela s vlastním majetkovým zázemím, má povinnost sloužit mše, a konat aniversaria za zakladatele oltáře.²⁸ Tyto funkce se ale v pramenech pro podbrdský děkanát objevují sporadicky, v nejvyšší míře se jedná hlavně o faráře. Výzkumy dokázaly, že zapsání konfirmačních listin bylo dodatečně zpoplatněno, a především nebylo nutné tyto listiny do konfirmačních knih zapsat.²⁹ To lze považovat za jeden z důvodů, proč některé informace nejsou v konfirmačních knihách vůbec obsaženy.

4.3. Standardní skladba konfirmačního zápisu

Výhradní většina konfirmačních zápis, má podobnou skladbu. Pozůstává z informace o ustavení církevní osoby k beneficiu, přičemž tuto osobu prezentuje osoba, osoby, resp. představitel/é organizace, která drží k danému beneficiu patronátní právo (ius patronatus). Součástí zápisu je důvod, kvůli kterému je beneficium obsazeno novou osobou. Součástí je také datace, občas zmínka o faráři jiného, ve většině blízkého beneficia, který měl tento akt provést.

4.3.1. Samotná konfirmace

Do funkce faráře ustavoval zpravidla generální vikář v zastoupení biskupa/arcibiskupa. Nejednalo se ale pouze o funkci faráře, ustavoval prezentované osoby k beneficiím, hodnostem, důstojenstvím a úřadům.³⁰ V zápisech mnou studované materie je to většinou formulí „dicto domino instituimus plebanum“, častá je i „dominus est institutus“, a v opisné formě „data est crida domino(jméno)“. Občas je zápis uveden

---

²⁷HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. Farní síť ve středověkých Čechách a možnosti jejího studia. In *Colloquia mediaevalia Pragensia 8 : Církevní topografie a farní síť pražské církevní provincie v pozdním středověku*, Praha 2007, s. 27

²⁸ Tamtéž, s. 29 - 30

²⁹ELBEL, Petr. Zlomek olomoucké konfirmační knihy z let 1452 - 1455, : Předběžné výsledky rozboru opomíjeného pramene k poznání církevní topografie, diecézní správy a konfesního soužití na Moravě po polovině 15. století. In *Colloquia mediaevalia Pragensia 8 : Církevní topografie a farní síť pražské církevní provincie v pozdním středověku*, Praha 2007, s. 97.

³⁰HLEDÍKOVÁ, Zdeňka., Úřad generálních vikářů pražského arcibiskupa v době předhusitské, AUC-Phil. et Hist.- Monographia 41, Praha 1971, s. 27

intitulací generálního vikáře („Nos, Cunsso“) kterou ale ve zpracování nebudu uvádět, jelikož se zásadně jedná o držitele úřadu a na obsah zápisu to nemá žádný vliv.

4.3.2. Presentace

Nejčastěji „ad presentationem“, tedy na prezentaci, v případě výměn hlavně „de consensu“, se souhlasem.

4.3.3. Důvod obsazení benefícia

V tomto případě jsou nejčastější tři typy důvodů, tedy když původní farář zemřel („per mortem domini“), kvůli resignaci faráře (zde je nutné rozlišovat resignaci „per resignacionem“ a svobodnou resignaci „per liberam resignacionem“) a výměnu farářů mezi dvěma beneficiemi.

4.3.4. Datace

Poměrně velká část obsahuje standardní dataci ve stylu „1. duben 1360“, mnoho z nich se ale omezuje pouze na „anno et die quo supra“ (tedy rok a datum viz výše), což u úředních knih není neočekávané. Datace pomocí církevních svátků je spíše výjimečná.

4.3.5. Výkon ustavení

Tuto informaci obsahuje asi jen pětina studovaných zápisů, ve formě „provedl farář z ...“ (ves, i když se tím ve většině případů myslí beneficium), například „executor plebanus de Bezdyedicz“. Většinou provádí tuto exekuci jeden farář, i u výměny kněží mezi dvěma beneficemi, nicméně se stává, že v případě, že výměna probíhá mezi kostely, k nimž nadržuje patronátní právo tatáž osoba, provádí jeden farář pro jedno beneficium, a odlišný pro to druhé.

Ekvivalentem tohoto pojmu, této exekuce, je investitura.³¹

4.4. Samotné zápisy na základě topografického členění

4.4.1. Beroun

27. srpna 1358 byl ustaven do funkce Tomáš z Olomouce, kvůli úmrtí Martina, podbrdský děkan konfirmaci provedl. Kvůli resignaci Tomáše byl ustaven ke kostelu

---

³¹ELBEL, Petr. Zlomek olomoucké konfirmační knihy z let 1452 - 1455, : Předběžné výsledky rozboru opomíjeného pramene k poznání církevní topografie, diecézní správy a konfesního soužití na Moravě po polovině 15. století. In Colloquia mediaevalia Pragensia 8 : Církevní topografie a farní síť pražské církevní provincie v pozdním středověku, Praha 2007, s. 96

28. března 1360 Václav, zastoupen vicearcijáhnem pražským, provedl farář z Tetína. Oba faráře prezentoval král Karel IV.³²

Ke dni 2. dubna 1361 nastala mezi dvěma stranami shoda o výměně. Karel IV. tedy souhlasil s nástupem Hynka k místnímu kostelu, zatímco zdejší Václav byl přesunut na jeho místo; Kostel Panny Marie v Novém Městě Pražském, za souhlasu Vilkmanna (bratr Petra ze Sluh) a Buska, Perharda, Ctiboře a Přibíka, bratří Witmara ze Sluh. Provedli Hynek z tetínské farnosti a Václav ze sv. Jiljí v Praze.³³

Již za rok na to, 16. dubna 1372, byl Karlem prezentován a následně konfirmován kvůli úmrtí Hynka Bartoloměj z Javorce (Javorec – vratislavská diecéze), královský kaplan.³⁴ Zápis z visitace roku 1379 se zmiňuje, že Bartoloměj je ve funkci faráře sedm let, což chronologicky souhlasí. Dle všeho vytrval v této funkci 30 let, tedy relativně dlouhou dobu, i z toho lze usoudit, že toto benefícium bylo lukrativní. Až 17. března 1402 si se souhlasem krále Václava IV. vyměnil místo s Jakubem, farářem ze Středy (Novum Forum – Vratislavsko).³⁵

Z důvodu záměny byl k místnímu beneficiu konfirmován k 19. květnu 1418 Hertvín, s tím, že jeho bývalou pozici zastal Jakub. Za souhlasu Václava IV. provedl tetínský farář.³⁶

Nutno podotknout, že takový chronologický sled je výjimečný, každý zápis chronologicky navazuje na předešlý.

4.4.2. Bezdědice

Zde jsou prameny skromnější. 30. září 1354 byl ustaven do funkce faráře kostela Nanebevzetí Panny Marie (místní) a filiálního kostela v Hostomicích (doklad inkorporace) Petr, kvůli úmrtí Pavla, na prezentaci Karla IV., provedl farář ze Skřipelu.³⁷ Následující zápis ohledně konfirmace je až z 19. září 1379, kdy na prezentaci Vítka z Landštejna, nejvyššího královského komořího a Jindřicha z Dubé, hofmistra královny české, v zastoupení krále Václava IV., nastoupil ke kostelu Mikuláš, kvůli úmrtí Radslava.³⁸ Není ale bez zajímavosti, že visitační zápis se ještě k 19. listopadu 1379 zmiňuje o faráři Petrovi, který zde měl být farářem již 26. rokem,³⁹ což

---

³² LC I, s. 65, 119

³³ Tamtéž, s. 150

³⁴ LC II, s. 73-74

³⁵ LC VI, s. 65

³⁶ LC VII, s. 260

³⁷ LC I/1, s. 2

³⁸ LC III-IV, s. 113

³⁹ PVAP, s. 148 -150

by v případě Petra souhlasilo (tzn. 25 let + 2 měsíce), zatímco konfirmační zápisy vypovídají tedy o Radslavu, který měl být k září 1379 po smrti, a po něm měl nastoupit Mikuláš. Vcelku zajímavá diskrepance.

4.4.3. Borek

První zápis je z 13. října 1361: Na místo Kunlina potvrzen Jan ze Suchomast (prezentoval ho Karel IV.), kvůli rozsudku korektora kléru Přibyslava vůči Kunlinovi. Provedl děkan podbrdský.⁴⁰ Další zápis bohužel nenavazuje: 2. října 1368 byl ke kostelu potvrzen Mikuláš, původně farář v Okounově, kvůli úmrtí Jindřicha, na prezentaci rytíře Jindřicha „de Zee“ (Ervěnice).⁴¹ 26. června 1390 byl na prezentaci Václava IV. ustaven kaplan z Točnicku Oldřich, kněz diecéze Pražské.⁴² Zápis je zvláštní skutečností, že jako důvod je uvedena pouze smrt předešlého faráře, beze jména. Nelze tedy s jistotou prohlásit, že se jednalo o výše psaného Mikuláše. Další problém vyvstává z faktu, že visitační zápis se zmiňuje k 18. listopadu 1379, že Jan je zdejší farářem již 20 let.⁴³ Ke jménu Jan se váže jen zápis z roku 1361, kde je ale mezidobí 18 let (tedy odchylka 2 roky), ovšem konfirmační zápisy spolu nekorespondují, lze tedy vyvozovat jen spekulace.

Již 29. dubna 1391 si Oldřich mění místo s Benešem, oltářníkem oltáře sv. Ondřeje v Mrtníku, samozřejmě souběžně s resignací. Proběhlo se souhlasem Václava IV.⁴⁴ Beneš je potvrzen i v knihách konfirmačních.⁴⁵

Po relativně dlouhém údobí, 13. listopadu 1410 na prezentaci Václava IV. byl ustaven kvůli úmrtí Beneše Frančo (Franec?) z Berouna. Provedl farář z Bezdědic.⁴⁶

3. února 1413 se do funkce ustavuje Václav, kanovník z Karlštejna, kvůli úmrtí Františka, na prezentaci Václava IV., provedl farář ze Všeradic.⁴⁷ Je pravděpodobné, že tento František, je tentýž Frančo. 15. dubna 1419 byl ustaven Mikuláš z Křenovic, klerik olomoucké diecéze, protože Václav je přesunutý k jinému beneficiu. Prezentoval Václav IV., provedl farář ze Tmaně.⁴⁸

---

⁴⁰ LC I/1, s. 166

⁴¹ LC I/2, s. 109

⁴² LC V, s. 21 - 22

⁴³ PVAP, s. 140-141

⁴⁴ LC V, s. 71-72

⁴⁵ LE V, s. 645

⁴⁶ LC VII, s. 12

⁴⁷ Tamtéž, s. 75

⁴⁸ Tamtéž, s. 288

4.4.4. Cerhovice

První zápis je ze 17. května 1367: Jan z Doupova, byl na prezentaci Přibíka z Cerhovic a jeho dědiců ustaven ke kostelu kvůli smrti faráře Milíka. Provedl děkan podbrdský.⁴⁹ 30. dubna 1373 se uskutečňuje výměna farářů (oba Janové), mezi Cerhovicemi a Počaply.⁵⁰ Tento zápis se neobvykle nezmiňuje o patronech, za jejichž souhlasu k tomu mělo dojít. Dále 31. října 1390 byl na prezentaci Václava IV. ustaven kvůli úmrtí faráře Jiřího ke kostelu Petr Markvart ze Všehrd, klerik diecéze pražské.⁵¹ Očividně, předešlý zápis chybí. Téměř přesně za rok, 30. října 1391 byl na prezentaci Václava IV. k beneficiu potvrzen Jindřich z Libědic, kněz pražské diecéze, kvůli úmrtí Petra.⁵² Samozřejmě, zápis sice uvádí pražskou diecézi, ale jedná se o arcidiecézi.

21. února 1407 si místo vyměnil Jindřich se Sazemem, tedy Jindřich zamířil do Vřeskovice, se souhlasem Purkarda z Roupova a Jana (rozeného Račka) z Vřeskovice, a Sazem míří do Cerhovic se souhlasem Václava IV., případ Jindřicha provedl farář z Přestic, případ Sazema farář z Praskoles.⁵³ Evidentně, exekutory investitury si vybrala každá strana samostatně.

21. ledna 1409 nastoupil kvůli úmrtí Sazema na prezentaci Václava IV. Laurenc Domašínsz Domašína.⁵⁴ V rámci materiálu lze usuzovat, že v tomto případě je návaznost až na jeden případ přesná.

4.4.5. Dlouhá Lhota

1. března 1359 Mikuláš z Radomyšle, podjáhen, byl na prezentaci šlechtice Viléma ze Strakonice ustaven k místnímu kostelu (Noua Lhota). Místo se uvolnilo kvůli vstupu Martina (pův. faráře) do řádu křižovníků. Provedl farář z Višňové.⁵⁵ Dne 21. srpna 1364 byl Jan z Březan potvrzen na prezentaci Haška z Lemberka, královského hofmistra, jelikož Jan (původní farář), přestoupil do Hvožd'an. Provedl děkan podbrdský.⁵⁶ Nejspíš se nejednalo o klasickou permutaci.

---

⁴⁹ LC I/2, s. 85

⁵⁰ LC II, s. 90

⁵¹ LC V, s. 35

⁵² LC V, s. 99

⁵³ LC VI, s. 201

⁵⁴ Tamtéž, s. 257

⁵⁵ LC I, s. 87-88

⁵⁶ LC I/2, s. 52

Visitační protokol se zmiňuje o faráři Janovi, který zde měl úřadovat k roku 1379 již devět let, nelze ho ale nejspíš ztotožnit s Janem z Březan, jelikož tento by za těchto okolností byl v úřadu již 15 let.⁵⁷

4.4.6. Hořovice

K tomuto beneficiu jsou v konfirmačních knihách dohledatelné jen dva zápisy.

První: 10. září 1380 na prezentaci Markéty, vdovy po Lvu z Hořovic, byl ustaven ke kostelu sv. Jiljí Hroznata z Martinic, kvůli úmrtí Štěpána.⁵⁸

Druhý: 14. listopadu 1390 byl na prezentaci Václava IV. kvůli úmrtí Hroznaty ustaven Teodorik z Žihel.⁵⁹ Visitační protokol se bohužel zmiňuje jen o „místním faráři“.⁶⁰

4.4.7. Jince

Ke dni 6. srpna 1360, na prezentaci vdovy po Janovi z Jinec Elišky, byl ustaven kvůli úmrtí Bořka Jaroslav z Rakovníka. Provedl farář z Neumětel.⁶¹ Po dvaceti letech, 1. října 1380 byl konfirmován na prezentaci Jana z Jinec, kvůli svobodné resignaci Jaroslava Alexius Běščín, podjáhen.⁶² Visitační zápis se k 20. listopadu 1379 zmiňuje o Jaroslavovi, který zde měl být farářem již 20 let.⁶³ V dalších zápisech se návaznost ztrácí: 22. ledna 1407 byl potvrzen Chval, farář z Nesvačil, který si vyměnil místo s Prokopem. Za souhlasu Václava IV.⁶⁴ Dne 17. února 1419 byl ustaven Mikuláš z Chvalšín, prezentován Václavem IV., kvůli úmrtí Václava. Provedl farář z Lochovic.⁶⁵

4.4.8. Kytín

15. září 1372 byl na prezentaci Jindřicha, litavského knížete a pána na Mníšku potvrzen kvůli resignaci Matouše Pavel z Trnové.⁶⁶ Pouze jediný zápis. Nedokončený visitační protokol se o faráři vůbec nezmiňuje.

4.4.9. Liteň

V roce 1403, 10. dubna, byl vyřešen rozpor mezi stranami, které prezentovaly svého chráněnce. Jan Čech z Prahy byl prezentován mistrem Petrem ze Stupna, kazatelem

---

⁵⁷ PVAP, s. 156-158

⁵⁸ LC III-IV, s. 139

⁵⁹ LC V, s. 39

⁶⁰ PVAP, s. 151-152

⁶¹ LC I, s. 128

⁶² LC III-IV, s. 148

⁶³ PVAP, s. 153-154

⁶⁴ LC VI, s. 198

⁶⁵ LC VII, s. 282

⁶⁶ LC II, s. 80

pražským a farářem v Kostelci, Mikulášem a Janem z Liteně. Na straně druhé Jan, klerik z Hořovic, prezentovaný Pešíkem z Komárova, Janem řečeným Student (purkrabí na Hrádku), a Markéta, dcera Škopkova. Spor byl vyřešen jmenováním Jana Čecha farářem.⁶⁷

O dekádu později, 31. prosince 1414 byl k beneficiu kvůli úmrtí Jana potvrzen kněz Jan z Úval, na prezentaci Jana z Valdeka a Mikuláše rezidujícího v Liteni, provedl farář ze Všeradic.⁶⁸ Visitační protokol dokládá faráře Hanka, který měl být k roku 1379 u zdejšího benefícia 18 let.⁶⁹ Rozpor v patronátních nárocích je pro studovaný materiál spíše výjimkou.

4.4.10. Lochovice

Dne 16. května 1358 se vyměnili faráři mezi Lochovicemi a Skřípelem. Mikuláš ustaven na prezentaci rytíře Bořivoje ze Svinař do Lochovic, Martin ustaven na prezentaci Bohunka, ostrovského opata, do Skřípelu. Provedl farář z Hostomic.⁷⁰ Tyto prezentace lze spíše označit za souhlasy. Již brzy, 9. srpna 1358, byl Jaroslav Častolon ze Svinné na prezentaci Bořivoje ze Svinař, kvůli úmrtí faráře (není jmenován, pravděpodobně výše psaný Mikuláš), ustaven ke kostelu, provedl farář z Neumětel.⁷¹ 26. července 1364 byl k beneficiu potvrzen Bohunek z Hlažovic, na prezentaci Bořivoje z Lochovic a jeho potomků, jelikož Jaroslav nastoupil k jiné farnosti. Provedl farář z Neumětel.⁷²

Ve visitačním protokolu se vzpomíná Bohunek k roku 1379 jako zdejší farář devět let,⁷³ o možnosti chronologické unifikace tedy nemůže být řeč. 18. prosince 1392 byl potvrzen Beneš (předtím v Milíčově), z důvodu výměny s Frenčlem, se souhlasem šlechticů Bohunka, Bořivoje a Zbyňka (bratři) z Lochovic, patronů kostela. Provedl farář z Praskoles.⁷⁴ Poslední zápis tedy přináší rozpor. Akta korektorů kněžstva dokládají k roku 1407 faráře Mikuláše.⁷⁵

---

⁶⁷ LC VI, s. 144 - 145

⁶⁸ LC VII, s. 141 - 142

⁶⁹ PVAP, s. 161

⁷⁰ LC I, s. 13

⁷¹ Tamtéž, s. 64

⁷² LC I/2, s. 66

⁷³ PVAP, s. 147

⁷⁴ LC V, s. 144

⁷⁵ AKD, s. 49

4.4.11. Mníšek pod Brdy

Dne 25. října 1369 byl na prezentaci krále Václava IV., kvůli úmrtí Blahuty, potvrzen Jakub z Písku.⁷⁶ Již ale 28. listopadu, toho samého roku, byl Jakub přeřazen, ke kostelu nastoupil jáhen Matouš z Velvar, prezentoval král.⁷⁷ Pozornost zasluhuje obsazení benefícia jáhnem. Matouše dokládá také zápis ve visitačním protokolu, kde je zmíněn jako zdejší farář již deset let (k roku 1380).⁷⁸

4.4.12. Mrtník

Je zde třeba oddělit zápisy ohledně konfirmace ke kostelu, a konfirmace k oltáři. Tedy ke kostelu: Dne 28. listopadu 1358: Bohuněk Bohuňkův a Štěpán, bratři z Komárova, Štěpán, Přibík, Jiří a Bohuslav z Mrtníka prezentovali ke kostelu Oldřicha z Dražovic, kvůli úmrtí Martina, který byl tedy ustaven. Provedl farář z Hořovic.⁷⁹ Dne 25. ledna 1361 prezentovali Jana Vícemila (tedy byl konfirmován) z Újezdu (z pramene nelze přesně lokalizovat a v tomto případě mi nepřisluší ani domněnka), kvůli dosazení Oldřicha k jiné farnosti. Provedl farář z Hořenic.⁸⁰

Dne 23. června 1377, na prezentaci Štěpána Bohuňkova z Komárova, Bohuslava a Přibíka z Mrtníka, kvůli úmrtí Jana, ustaven Jan z Unhošti.⁸¹ Potvrzen také ve visitačním protokolu, jako „místní farář třetím rokem“ a to ke dni 20. listopadu 1379.⁸² 17. srpna 1390, na návrh klientů Pešíka a Otíka z Komárova (jelikož získali patronátní právo – zmíněno v zápisu), byl ustaven kvůli úmrtí Jana kněz Mauricij z Unhošti.⁸³

Co se týče oltáře: 8. března 1364 založen, a dotován oltář sv. Ondřeje Štěpánem z Komárova, byl k němu ustaven Jan z Unhošti, na prezentaci zmíněného Štěpána.⁸⁴ 27. července 1377: Jelikož Jan z Unhošti se stal farářem, k oltáři sv. Ondřeje byl potvrzen na prezentaci Štěpána z Komárova Mikuláš z Dobřic.⁸⁵ 29. dubna 1391 byl ustaven k oltáři kvůli resignaci Beneše Oldřich, farář z Borku. Místa si vyměnili za souhlasu Pešíka a Otíka, klientů z Komárova.⁸⁶ 19. ledna 1413 nastoupil k oltáři

---

⁷⁶ LC II, s. 14

⁷⁷ Tamtéž, s. 18

⁷⁸ PVAP, s. 160

⁷⁹ LC I, s. 74

⁸⁰ Tamtéž, s. 144

⁸¹ LC III – IV, s. 75

⁸² PVAP, s. 152-153

⁸³ LC V, s. 24

⁸⁴ LC I/2, s. 42

⁸⁵ LC III-IV, s. 77

⁸⁶ LC V, s. 72

Mauricij, kvůli úmrtí Oldřicha, na prezentaci krále Václava IV., patrona oltáře. Provedl farář z Hořovic.⁸⁷

4.4.13. Neumětely

Dne 9. února 1372, na prezentaci Jana z Běškovic, byl kvůli úmrtí původního faráře Leonarda potvrzen Jaroslav z Kralovic.⁸⁸ Po úctyhodných 37 letech, což je nezvykle dlouhá doba úřadování jedné osoby, 8. března 1409, byl na prezentaci Ondřeje z Vilémova (rezidujícím na Königsteině) ustaven ke kostelu Petr z Berouna, kvůli úmrtí Jaroslava.⁸⁹ Jaroslava dokládá také visitační protokol z roku 1379: „zdejší farářem 8 let“.⁹⁰

4.4.14. Nový Knín

16. listopadu 1363, na prezentaci šlechticů Velen, Ješka, Vojslava a Herolda, bratří z Knína, byl k beneficiu ustaven Matěj z Kučeř kvůli úmrtí Levtína, provedl farář z Mníšku.⁹¹ Již ale za necelý měsíc, 7. prosince 1363, byl potvrzen kvůli úmrtí Matěje, na prezentaci Velen a Vojslava, Bartoloměj z Březky.⁹² Bartoloměj se vzpomíná ve visitačním protokolu ze dne 22. listopadu 1379, jako místní farář 14 let.⁹³ Dvouroční diskrepance je v pořádku, a téměř s jistotou se jedná o Bartoloměje z Březky.

4. března 1423 byl konfirmován kostelu sv. Benedikta a Mikuláše Teodorz Radnic, kvůli úmrtí Jakuba, na prezentaci Jana Zicha z Kunratic, rezidujícího ve starém Kníně. Provedl novoplzeňský farář.⁹⁴

4.4.15. Pičín

23. března 1371, na prezentaci Jana ze Zvěřetic, převora řádu johanitů pro Čechy, Polsko, Moravu a Rakousy, nastoupil z důvodu resignace Jakuba professus téhož řádu, Jan.⁹⁵ Ze dne 24. ledna 1375 je zde netradiční zápis: Arcibiskup Jan Očko z Vlašimi řešil problém: papež totiž odpověděl na žádost (v zápisu „petitio“, jde ale o pliku) Jaklína Havrana (ze špitálu johanitů), který byl v rozepři Otmarem (rozený Jakub ze Švihova), který chce uplatnit přes dosazení klerika patronátní právo. Papež proto tento

---

⁸⁷ LC VII, s. 74

⁸⁸ LC II, s. 70

⁸⁹ LC VI, s. 260

⁹⁰ PVAP, s. 145-147

⁹¹ LC I/2, s. 28

⁹² Tamtéž, s. 31

⁹³ PVAP, s. 159

⁹⁴ LC VIII, s. 30

⁹⁵ LC II, s. 50

případ předal k prošetření Guillielmovi Galterovi, který to měl za úkol také rozřešit a uzavřít. Po dořešení konání byl ustaven ke kostelu Jaklín, přičemž důvodem uprázdnění benefícia bylo úmrtí Štěpána řečeného Stecha.⁹⁶ Zápis tohoto charakteru je v rámci podbrdského děkanátu v konfirmačních knihách ojedinělý. Další diskrepance už ale zcela znemožňuje pokusy o nalezení faktické návaznosti; 27. června 1383 byl konfirmován Jakub, professus johanitů, kvůli svobodné resignaci Matěje. Provedl farář z Příbrami.⁹⁷ 27. listopadu 1411 byl ustaven Mikuláš, professus z pražského kostela sv. Marie (u mostu), kvůli úmrtí Jakuba, na prezentaci Jindřicha z Nového domu („nouo domo“, je možné, že to nebude ves Nový Dům 7 km od Rakovníka), velkopřevora (johanitů) pro Čechy a Moravu. Provedl farář z Bezdědic.⁹⁸ Alespoň poslední dva zápisy korespondují. Problémem je ale visitační protokol, který vypovídá o křižovníkovi (s největší pravděpodobností se jednalo o řád johanitů) Jakubovi, který měl být zdejším farářem již 30 let, což je opravdu zásadní problém; Z důvodu toho, že jistý Jakub resignoval v roce 1371, další byl konfirmován v roce 1383, a mezi tím byly další změny v obsazení benefícia.

4.4.16. Počaply

27. dubna 1361 byl ustaven ke kostelu Svatoslav Trojan z Neveklova, avšak listina nebyla vydána kvůli neshodě patronů. Provedl farář z Berouna.⁹⁹ Zajímavý případ, nebyla sepsána konfirmační listina, nicméně do knih konfirmačních to zapsáno bylo, bohužel ale beze jmen patronů, či jakéhokoliv bližšího určení. Lze předpokládat, že se tyto neshody o něco později vyřešily, jelikož jak lze vidět níže, Svatoslav byl farářem až do svého úmrtí; Dne 18. prosince 1364 byl ke kostelu potvrzen Jan z Hostouně, na prezentaci Bořity z Počapel a Odolena ze Želenic, z důvodu úmrtí Svatoslava. Provedl farář z Tetína.¹⁰⁰ 30. dubna 1373 si Jan vyměnil místo s Janem, farářem v Cerhovicích, za souhlasu Petra, Oldřicha a Jana, Rožmberků.¹⁰¹ Jana potvrzuje i visitační protokol, jelikož k listopadu 1379 se o něm dokládá, že je zdejším farářem již 7 let.¹⁰² Další nenavazuje; 18. dubna 1399 si místní farář Štěpán vyměnil místo s Janem, farářem z Bořislavi, za souhlasu Jíry z Roztok.¹⁰³ Dne 3. října 1410 ke kostelu nastoupil Jan

---

⁹⁶ LC III-IV, s. 27-29

⁹⁷ Tamtéž, s. 153

⁹⁸ LC VII, s. 38

⁹⁹ LC I, s. 151

¹⁰⁰ LC I/2, s. 34

¹⁰¹ LC II, s. 90

¹⁰² PVAP, s. 137

¹⁰³ LC VI, s. 4-5

z Rakovníka, kvůli úmrtí Jana, na prezentaci krále Václava IV.¹⁰⁴ Až na informační vakuum mezi lety 1379 a 1399 jsou ustavovací procesy k tomuto beneficiu velmi dobře sledovatelné.

4.4.17. Praskolesy

Dne 20. listopadu 1359 si Mikuláš vyměnil místo s Veliciem (Veliš, Veleš?), farářem z Kostelce (nad Vltavou), za souhlasu krále Karla IV. a Rudolfa I. Saského, kurfiřta saského a Přibíka z Hradčan. Provedli Mikuláš ze Sluh a Přibík ze Žebráku.¹⁰⁵

Za necelý rok, 5. října 1360 byl konfirmován Tomáš, prokurátor ze sv. Michala v Praze, na prezentaci biskupa mindenského (v zastoupení krále), kvůli úmrtí Velecia. Provedl farář z Nového Kostelce.¹⁰⁶ 31. října 1360 byl potvrzen Matouš, původně farář v Kuřimi, na prezentaci Karla IV. z důvodu úmrtí Velecia. Provedl farář ze Žebráku.¹⁰⁷

Zjevná diskrepance vůči zápisu z 5. října. Lze si všimnout, že v prvním případě je Tomáš prezentován v zastoupení krále, zatímco ve druhém přímo králem. Může se jednat o využití plné moci výše psaným biskupem, zatímco za necelý měsíc to král vyřešil ze své pravomoci osobně. Nadcházející zápis bezpodmínečně řeší otázku, která konfirmace zůstala v platnosti: 9. října 1368 nastala záměna mezi Matoušem a Martinem, tedy Matouš nastoupil ke kostelu v Kostomlatech a Martin do Praskoles, na prezentaci arcibiskupa pražského (v zastoupení krále).¹⁰⁸ Dne 8. července 1371 byl potvrzen Valentýn ze sv. Valentýna v Praze, přičemž si s Martinem směnil pozici, za souhlasu arcibiskupa v zastoupení krále.¹⁰⁹ Valentina potvrzuje také ještě jeho přítomnost u arcijáhna na počátku roku 1380,¹¹⁰ zatímco ke dni 17. září 1380 byl ustaven Petr, podjáhen z Sádlna, na prezentaci krále Václava, kvůli jeho úmrtí.¹¹¹ 26. listopadu 1407 byl, kvůli úmrtí Petra, ustaven Konrád. Prezentoval ho Václav IV.¹¹² Za téměř deset let, 15. ledna 1417 byl konfirmován Konrád, učenec medicíny, kanovník vyšehradský, kvůli úmrtí Jana Lapky, za souhlasu krále Václava. Provedl farář z Hořovic.¹¹³ Diskrepance stěží řešitelná.

---

¹⁰⁴ LC VII, s. 9

¹⁰⁵ LC I, s. 108

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 130

¹⁰⁷ LC I, s. 134

¹⁰⁸ LC I/2, s. 109

¹⁰⁹ LC II, s. 54

¹¹⁰ PVAP, s. 150

¹¹¹ LC III-IV, s. 143

¹¹² LC VI, s. 231

¹¹³ LC VII, s. 216

V květnu 1419 nastala zvláštní situace, jelikož Konrád byl vyměněn s Mikulášem z kostela Matky Boží před Týnem, za souhlasu krále Václava. To se stalo dne 19. května a provedl to farář z Hořovic. Ještě ten samý měsíc si ale Mikuláš vyměnil místo s farářem z Víně Janem (za souhlasu Jana Dubeče z Tuří, také z Víně), což provedl farář ze Svěmyslic. Z tohoto zápisu ale není možné určit přesné datum, jelikož nejbližší předešlý zápis uvádí „die penultima Maii“ – čili 30. května, a nejbližší novější 1. června. Protože tedy daný zápis neobsahuje žádnou zmínku „die quo supra“, ani žádné bližší určení, lze říci s určitostí jenom to, že zápis byl učiněn mezi daty 30. května a 1. června včetně.¹¹⁴

4.4.18. Řebřík

Dne 23. července 1358 byl k beneficiu ustaven Blažek Jelen z Královic, na prezentaci šlechticů, Vchyna a Markvarta, bratří z Řebříka, kvůli úmrtí Buška. Provedl farář z Drahoňova Újezdu.¹¹⁵ Hned 22. prosince, toho samého roku, byl kvůli přesunu Blažka na jiné beneficum ustaven Jan z Královic, na prezentaci bratří výše uvedených.¹¹⁶ Dne 8. ledna 1365 byl confirmován klerik Bohuslav z Hořešovic, na prezentaci rytíře Habarda ze Žerotína, kvůli úmrtí Jana. Provedl farář ze Zbirohu.¹¹⁷ 9. února 1372 byl kvůli resignaci Bohuslava potvrzen Mikuláš z Královic, na prezentaci Habarda ze Žerotína, Habarda z Dolan a Markvarta ze Záluží.¹¹⁸ Mikuláše dokládá i visitační protokol z 19. listopadu 1379 (Mikuláš měl být místním farářem již 7 let).¹¹⁹ Dne 22. října 1395, jelikož byl Mikuláš přesunutý ke kostelu v Dolanech, nastoupil Mikuláš z Rakovníka, na prezentaci krále Václava IV. Provedl farář ze Zbirohu.¹²⁰ Souvislá chronologická řada zápisů.

4.4.19. Řevnice

Dne 25. února 1368 došlo k permutaci. Za souhlasu Bedřicha, velmistra křižovníků s červenou hvězdou, byl ke zdejšímu beneficiu ustaven Jan, přičemž Mikuláš nastoupil ke kostelu v Nesuchyni.¹²¹ Další zápisy nenavazují; 22. listopadu 1378 si farář Bohuslav vyměnil místo s Matoušem (Bohuslav jde k oltáři Božího těla v Praze, kostel Matky Boží před Týnem) za souhlasu Jana, velmistra křižovníků s červenou hvězdou a

---

¹¹⁴Tamtéž, s. 291 - 292

¹¹⁵LC I, s. 64

¹¹⁶Tamtéž, s. 79

¹¹⁷LC I/2, s. 36

¹¹⁸LC II, s. 71

¹¹⁹PVAP, s. 139

¹²⁰LC V, s. 237

¹²¹LC I/2, s. 99

konventu.¹²² Dále 21. března 1390 byl kvůli úmrtí Staníka confirmován Hržek, farář z Kuřimi, na prezentaci Zdeňka, velmistra a konventu křižovníků s červenou hvězdou.¹²³ 13. května 1407 byl ustaven ke kostelu Mikuláš, oltářník Božího Těla v kostele Matky Boží před Týnem, kvůli výměně místa s Hynkem, za souhlasu Zdeňka, velmistra křižovníků s červenou hvězdou.¹²⁴ Diskrepance; Mikuláš navazuje na Hynka, nikoliv na Hržka. 28. srpna 1416 nastoupil ke kostelu (neuvedeno), kvůli svobodné resignaci Prokopa z důvodu výměny za souhlasu Jana, nejvyššího mistra křižovníků s červenou hvězdou, provedl farář z Mokropes.¹²⁵ Vzhledem k tomu, že jméno není uvedeno, ani místo, kam by po výměně tedy měl nastoupit Jan, je nejspíš možné pokládat za navazující až příští zápis ze dne 4. srpna 1417, kdy ke kostelu nastoupil Zikmund, původně farář v Hrádku, z důvodu výměny s Prokopem, který zamíří do Hrádku. Za souhlasu velmistra křižovníků Jana.¹²⁶

4.4.20. Skřípel

16. května 1358 byl ustaven farář Mikuláš k beneficiu v Libochovicích, kvůli výměně s Martinem (který tedy nastoupil zde). Mikuláše prezentoval Bořivoj, rytíř ze Svinař, Martina Bohuněk, opat ostrovského kláštera, provedl farář z Hostomic.¹²⁷ Mezi tento a následující zápis lze vsunout informaci z visitačního protokolu: k 19. listopadu 1379 tady měl úřadovat farář jménem Václav již 16 let. Následující confirmační zápis je až z doby za víc než půlstoletí: 27. března 1413 byl confirmován Matouš, který si směnil místo se Ctiborem, který byl ustaven do Popoviček. Za souhlasu opata a konventu ostrovského kláštera, patronů kostelu ve Skřípelu, a ctihodného mistra Jana Kralovice, kanovníka pražské kapituly, která drží patronát ke kostelu v Popovičkách.¹²⁸ Zápis se podrobně zmiňuje o patronátu. Poslední zápis: 20. července v témž roce nastoupil ke kostelu Ondřej, předtím farář ve Zlivi, kvůli záměně s Matoušem za souhlasu opata a konventu ostrovského kláštera, a Hynka a Jindřicha ze Zlivi, patronů zlivského kostela.¹²⁹

---

¹²² LC III-IV, s. 100

¹²³ LC V, s. 4-5

¹²⁴ LC VI, s. 210

¹²⁵ LC VII, s. 208

¹²⁶ LC VII, s. 236

¹²⁷ LC I, s. 13

¹²⁸ LC VII, s. 81

¹²⁹ Tamtéž, s. 165- 166

4.4.21. Svaté Pole

Dne 3. ledna 1371 nastoupil Vícemil z Rakovníka, na prezentaci Jana a Suleka z Druhlic, Bruna a Ješka z Obořiště svým jménem i jménem chlapců Přibíka, Kuneše a Vernera ze Svatého Pole.¹³⁰ Nezvykle neobsahuje údaj o předešlém faráři, ani důvodu ustavení. Zajímavý zápis z 28. října 1386: Markéta z Druhlic, vdova se syny Mikulášem, Bartolomějem a Blažkem, Klement, farář z Vyškové, klienti Oldřich z Druhlic, Oldřich, farář kostela v Bělčicích a Markvart ze Zbynic prezentovali Mikuláše, který neprošel. Nastoupil Záviš, na prezentaci Jana Vývrata, Martina ze Svatého Pole, Bruna a Hrocha z Obořiště a Bernarda ze Sv. Pole.¹³¹ Sporné určení osoby/osob držících patronátní právo. Dne 6. října 1399 byl z jedné strany (tj. Hanuš zvaný Maršovic, purkrabí na Dobříši, a Oldřich Rubík ze Sv. Pole) prezentován místní Jan a ze strany druhé (klient Brun z Obořiště, Jan Suchdol z Druhlic, Martin ze Svatého Pole a Kuneš z Olbramovic) Jan, kněz z Cách (lucemburská diecéze), došlo to až k soudnímu sporu. Ustaven byl nakonec Jan z Cách.¹³² Poslední zápis ze dne 27. listopadu 1413: nastoupil Mikuláš, kvůli úmrtí Jana, na prezentaci Oldřicha ze Sv. Pole, Jana ze Suchdola, Oldřicha a Matouše z Obořiště. Provedl farář z Pičína.¹³³ Nezvyklé rozepře o právo prezentovat (v rámci podbrdského děkanátu).

4.4.22. Tetín

20. února 1359 byl ke kostelu ustaven Kuneš, karlštejský děkan, na prezentaci krále Karla IV., kvůli úmrtí Mikuláše, provedl farář z Berouna.¹³⁴ 2. března 1412 nastoupil Václav zvaný Nošák, prezentovaný kanovníky a děkanem karlštejským. Zápis se zmiňuje i o samotné inkorporaci ke kapitule karlštejské.¹³⁵ Dva zápisy jsou vesměs nepostačující.

4.4.23. Tmaň

14. února 1315 byl ke kostelu ustaven Ondřej, na prezentaci Markvarta, sakristiána pražského kostela (tj. chrámu sv. Víta v Praze, který držel patronátní právo).¹³⁶ Konfirmoval přímo biskup.

---

¹³⁰ LC II, s. 45

¹³¹ LC III-IV, s. 179

¹³² LC VI, s. 10 -11

¹³³ LC VII, s. 98

¹³⁴ LC I, s. 86 - 87

¹³⁵ LC VII, s. 47

¹³⁶ EMLER, Josef (ed.). Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars II., Annorum 1253 – 1310, Pragae 1882, (dále jen RBM II), s. 100 - 101

21. srpna 1363 byl ustaven Svach z Chodčova, na prezentaci Milíče, sakristiána pražského, kvůli úmrtí Věslava. Provedl farář z Tetína.¹³⁷ 24. září 1380 byl Jan, jáhen z Choltic, ustaven na prezentaci Smila, sakristiána pražského kostela, kvůli úmrtí Paška.¹³⁸ 27. května 1405 byl ustaven Mikuláš, původně děkan královské kaple karlštejnské, kvůli resignaci Oldřicha, z důvodu výměny pozic, se souhlasem Václava Portuly, sakristiána a hrobníka u sv. Víta v Praze.¹³⁹ 13. září 1410 byl místní farář Jan vyměněn s úštěckým farářem Laurencem, za souhlasu Václava Portuly, sakristiána a zvonaře u sv. Víta.¹⁴⁰ 11. března 1418 byl ustaven Martin z Libiny, kvůli svobodné resignaci Laurence. Na prezentaci Václava zvonaře, Václava „podzvonaře“, Václava, Haborda, Václava z Lípy a Mikuláše, kaplanů pražské kapituly. Provedl farář z Tetína.¹⁴¹ Zjevně, návaznost až na poslední dva zápisy není. Každopádně, prostřednictvím visitačního protokolu lze doložit Paška, který měl být k roku 1379 již 9 let v úřadu.¹⁴²

4.4.24. Velká Hraštice

Za předpokladu, že tato práce se drží topografického slovníku dr. Boháče, první zápis je z 27. května 1360, ohledně Petrovy Lhotky, kterou dr. Boháč ztotožnil s Velkou Hrašticí.¹⁴³ Ke kostelu, jako ke zcela nové fundaci, na prezentaci Dětricha, biskupa mindenského v zastoupení krále Karla IV., byl ustaven Jan Jakub z Týna.¹⁴⁴ Již příštího roku, mezi 25. a 27. květnem (žádná datovací formule, která by to mohla upřesnit, není), nastoupil kvůli úmrtí Ješka Ješek z Kamýku. Prezentoval ho opět biskup mindenský.¹⁴⁵ 20. září roku 1363 byl ustaven Jan ze Suchdolu, kvůli úmrtí Jana, prezentoval přímo král, provedl farář z Borotic.¹⁴⁶ 10. února 1365, po resignaci Jana, byl na prezentaci krále ustaven Hostislav z Borotína, provedl farář v Živohošti.¹⁴⁷ Následující zápis je až z roku 1403, a to ze 14. července: Z důvodu výměny nastoupil ke kostelu Mikuláš, zatímco zdejší Šimon zamířil do Trnové. Za souhlasu Viléma

¹³⁷ LC I/2, s. 16

¹³⁸ LC III-IV, s. 144

¹³⁹ LC VI, s. 148

¹⁴⁰ LC VII, s. 8

¹⁴¹ Tamtéž, s. 252

¹⁴² PVAP, s. 140

¹⁴³ BOHÁČ, Zdeněk. Topografický slovník k církevním předhusitských Čech: Pražský archidiakonát, Praha 2001, s. 101

¹⁴⁴ LC I, s. 128

¹⁴⁵ Tamtéž 154

¹⁴⁶ LC I/2, s. 20

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 59

z Mrvic.¹⁴⁸ Na základě tohoto zápisu, kde je doslovně „in Lhotka alias in Hrazdeczicz“ dr. Boháč vyslovil tezi, kde ztotožňuje Petrovu Lhotu a Velkou Hrašticí. Další zápis obsahuje již jen „Hrassczicz, a je z 26. června 1406: Kvůli úmrtí Mikuláše, byl ustaven na prezentaci řečeného Viléma Ondřej.¹⁴⁹ Poslední zápis je z roku 1413, 12. ledna: ustaven byl Jan z Maš'ova, kvůli úmrtí Ondřeje, na prezentaci Viléma z Hraštic (kterého dr. Boháč s menší pochybností ztotožňuje s Vilémem z Mrvic).¹⁵⁰

4.4.25. Všeradice

Zápis z 19. května 1358, ustavený farář nejmenován. Nastoupil kvůli úmrtí Předota, na prezentaci rytíře Martina z Trnové, Bořivoje ze Svinař a Honoria ze Všeradic, provedl farář z Borky.¹⁵¹ Další zápis je mladší o více než dekádu, tedy z 5. května 1371: Potvrzen byl Michal, kvůli úmrtí Bořivoje, prezentován Bohuňkem (řeč. Záruba), Janem z Trnové, Albertem a Vojslavem ze Všeradic a také Zbyňkem.¹⁵² Za tři roky nato, 13. ledna 1374 byl confirmován Jakub z Břes, kvůli úmrtí Michala, na prezentaci Jana Bohuňka z Trnové, Zbyňka z Lochovic, Adalberta ze Všeradic.¹⁵³ 10. září 1380 byl potvrzen Jan ze Svinař, prostřednictvím Františka ze Slivna, kvůli úmrtí Jakuba. Prezentován byl Zbyňkem z Letovic (Lochovic), Janem a Bohuňkem z Trnové, a Zachariášem ze Všeradic.¹⁵⁴ Je nutné si všimnout více osob, podílejících se na výkonu prezentace. Taky je nutné podotknout, že pražským kostelem se myslí chrám sv. Víta.

4.4.26. Zbiroh

První zápis z 5. listopadu 1367 vypovídá o výměně farářů, oba Ondřejové, tedy místní šel na Zborov, zatímco ten zborovský ke zdejšímu kostelu. Za souhlasu Petra, Jošta a Jana, Rožmberků.¹⁵⁵ Další zápis je o třicet let mladší: Ke dnu 3. listopadu 1397 byl confirmován Dušek, původně oltářník sv. Panny Marie ve Velešíně, kvůli úmrtí předešlého faráře (jméno není uvedeno, ale je nepravděpodobné, že by se jednalo o zmíněného Ondřeje, 30 let je nezvykle dlouhá doba), na prezentaci Jindřicha z Rožmberka.¹⁵⁶ 15. března 1408 byl kvůli úmrtí Duška ustaven Leonard ze Stropnic, na

---

¹⁴⁸ LC VI, s. 92-93

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 185

¹⁵⁰ LC VII, s. 73

¹⁵¹ LC I, s. 12

¹⁵² LC II, s. 52

¹⁵³ LC III-IV, s. 3-4

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 140

¹⁵⁵ LC I/2, s. 92

¹⁵⁶ LC V, s. 293

prezentaci Jindřicha z Rožmberka.¹⁵⁷ Další zápis nekoresponduje: 16. března 1415 byl ustaven Jan ze Štáhlav, kvůli úmrtí Čenka, na prezentaci Čenka z Veselí, jinak z Vartenberka, poručníka sirotků po pánovi z Rožmberka.¹⁵⁸

4.4.27. Zdice

19. února 1364 byl na prezentaci Karla IV. potvrzen Oldřich, z důvodu úmrtí Bartoloměje. Provedl farář z Tetína.¹⁵⁹ Další zápis se objevuje až za půlstoletí: 8. srpna 1414 ke kostelu nastoupil Petr, předtím farář v Kostelci, kvůli výměně s Hertvíkem. Za souhlasu Václava IV, provedl farář v Počaplech.¹⁶⁰ Dne 21. srpna 1415 byl potvrzen Václav z Pelhřimova, kvůli úmrtí Jiřího, na prezentaci krále.¹⁶¹ Značný problém, jelikož zápisy vzdálené jednorroční dobou vůbec nekorespondují.

4.4.28. Žebrák

20(?) srpna 1380 nastoupil ke kostelu Václav z Pernarce, z důvodu úmrtí Jindřicha, na prezentaci Václava IV.¹⁶² Již ale za měsíc, 17. září, byl potvrzen Mikuláš Hanuše, klerik olomoucké diecéze, kvůli uprázdění za zvláštních okolností (ze zápisu nelze přesně specifikovat, za souhlasu Václava IV.¹⁶³ V roce 1404, 2. ledna, byl kvůli úmrtí Otíka ustaven Šimon z Vodochoď, na prezentaci krále. Provedl farář z Hořovic, děkan podbrdský.¹⁶⁴ 17. srpna 1414 si Šimon vyměnil umístění se Ctiborem, tedy byl ustaven do Popovic. Za souhlasu Václava IV.¹⁶⁵

4.5. Shrnutí k tématu konfirmací

Konfirmační zápisy umožňují extrakt důležitých informací. Lze tedy hlavně zjistit patrony, ale také mnoho podružných informací. Je zajímavé sledovat různé dlouhé doby farářů na jednom beneficiu, bohužel nelze to přesně zprůměrovat, kvůli nedostatku materiálu a toliko zmiňovaných diskrepancí, možná by šlo odhadovat, nebylo by to ale ani zdaleka dostatečně podloženo. Lze ale s jistotou říct, že 20 let a více na jednom beneficiu je úctyhodně dlouhá doba. Jedná se i o krátká údobí, někdy je to přirozené (kvůli úmrtí stávajícího faráře, kvůli výměně, svobodné resignaci), nicméně lze se

---

¹⁵⁷ LC VI, s. 239

¹⁵⁸ LC VII, s. 151

¹⁵⁹ LC I/2, s. 41

¹⁶⁰ LC VII, s. 126

¹⁶¹ Tamtéž, s. 169

¹⁶² LC III-IV, s. 133

¹⁶³ LC III-IV, s. 141-142

¹⁶⁴ LC VI, s. 108

¹⁶⁵ LC VII, s. 127

dobrat i ke sporným případům, kupř. případ v Praskolesech, kde byl ustaven farář prezentovaný biskupem mindenským (v zastoupení), za necelý měsíc na to byl ustaven zcela jiný farář přímo králem. Nedomnívám se, že by tu prezentaci provedl biskup „za zády krále“ s nějakým vyšším účelem, prostě k tomuto kroku měl nejspíš určitý typ „plné moci“, a král si za těchto okolností pouze prezentoval dle vlastního uvážení vhodnějšího kandidáta.

Lze pozorovat, že král v mnoha případech prezentoval prostřednictvím zástupce, kupř. právě v případě Praskoles prezentoval v zastoupení krále biskup mindenský, dokonce i arcibiskup pražský. Právě i z důvodu, že nelze uspokojivě udělat jakýsi průměr z dat, je tato práce členěna topograficky. Vypracovaná tabulka je zjednodušením zápisů, přičemž je rozdělena topograficky, v rámci každé farnosti chronologicky.¹⁶⁶

---

¹⁶⁶ Příloha č. 2

5. Visitace beneficií

5.1. Obecné informace

5.1.1. Všeobecné informace ohledně visitací

Výkon visitací patří k soudním kompetencím arcijáhna. K soudní složce patří ještě církevní soudnictví první instance, vynášení rozsudků proti provinilým duchovním a svolání a řízení jednotlivých soudů. O činnostech arcijáhnů jsou ze začátku skromné doklady, ale od doby pražského biskupa Tobiáše z Bechyně už lze jejich činnost částečně vysledovat. A již tehdy se prosazuje povinnost konat visitace. Je nutno podotknout, že tyto arcijáhenské pravomoci se týkaly jenom farního kněžstva, jelikož klášterní instituce byly z biskupské pravomoci eximovány nebo jejich visitace byly vykonány v oddělené řadě.¹⁶⁷ Visitace je stručně charakterizovaná jako právo i povinnost nadřízených orgánů přesvědčovat se přímo na místě o zachovávání kanonických předpisů a příkazů, které se vztahovaly na příslušné církevní hodnostáře.¹⁶⁸ Visitační výslech lze zjednodušeně rekonstruovat v podstatě následovně: Arcijáhen si nejdřív předvolal faráře, později ostatní duchovní kostela, přičemž farář zásadně odpověděl na dotaz, kolik let je ve své funkci v uvedené farnosti, ostatní duchovní, jak dlouho jsou knězi. Dále museli ukázat všechny listiny, opravňující je k výkonu služby. Po ukončení formalit se arcijáhen tázal na různé záležitosti, kupř. ohledně provinění faráře. Po výslechu faráře byli přizváni laici, vždy přední lidé z obce (jak ukážou zápisy, není to pravidlem, jelikož arcijáhen zpovídá občas i kupř. dotčenou konkubínu). Samotné řešení jednotlivých provinění se řeší i „domluvou“ pod hrozbou trestu na místě, nebo předvoláním do Prahy.¹⁶⁹

5.1.2. Poznámka k extrakci z pramene

Žádnou extrakci z pramenů této práce není možné opomenout, i když čtenáři se může jevit, že informace by šlo kvůli přehlednosti sumarizovat a generalizovat. Že to provést nelze, platí u všech kapitol a u této dvojnásob. To, že visitace popisují jen krátké časové období (přelom 1379 – 1380), je naopak zdrojem poznání v mnoha ohledech.

---

¹⁶⁷ PVAP, s. 11 - 12

¹⁶⁸ PVAP, s. 12

¹⁶⁹ PVAP, s. 27 - 29

Samozřejmě si nelze utvořit konkrétní obraz na základě zápisů z visitací několika far. Cena tohoto pramenu spočívá v tom, že tyto zápisy z visitací jsou navzájem propojeny a tedy nabízejí celistvý pohled na věc (v určitých mezích samozřejmě). Visitace se zjevně opíraly o „informátory“. Právě, nelze v extrakci vynechat i méně důležité informace také proto, že je značný rozdíl (za předpokladu, že písař zapisoval výpovědi co nejpřesněji, s důrazem na jemné rozdíly), když někdo na někoho něco „ví“, „myslí“, „myslí si, ale není si jistý“, „slyšel, od konkrétní osoby“, „slyšel, ale vůbec netuší, od koho“. Důležitost těchto marginálií tedy není přeceněna.

Materiál nabízí velké množství konkrétních poklesků a přečinů, největší procento ale tvoří nepochybně nedodržování celibátu, vedoucích až k úsměvným situacím (dámská tunika v domě faráře, kterou nestihl ukrýt před zraky visitačního úředníka). Častým jevem je také nemravné chování farářů, vzpomíná se hlavně holdování alkoholu, návštěvy hostinců (lze usoudit, že hostomický byl vyhlášený), hra v kostky, objevuje se i nevhodné oblékání. Za zajímavé lze ale považovat i hlášení ohledně lichvy, spory mezi patronem a farářem, kontrolu stavu inventáře.

5.1.3. Akta korektorů duchovenstva

Tento pramen nabízí jen velmi málo informací, proto je zařadím přímo k extraktu z visitací.

5.2. Popis vizitací dle topografického členění

5.2.1. Beroun

17. listopadu 1379 kolem oběda a pak kolem večere u visitace řekl farář Bartoloměj (7 let v úřadě): Mařík, občan Berouna, zbil svoji právoplatnou manželku hrubou silou, čímž byla v polomrtvém stavu, a vyhnal ji od sebe. Dále řekl, že Pavlík, občan tamtéž, měl kdysi služebnou (nevolnici), s níž zplodil kluka, kterého měl na doporučení faráře odsunout, ale do té doby tak neučinil. Dále řekl, že řečený Pavlík vypůjčil radnici a konšelům 30 nebo 40 kop grošů za podmínky, že se bude moci svobodně vyhnout cenzu a lózunze (velmi zajímavé, lze předpokládat, že Pavlík byl nejen movitou, ale i vlivnou osobností, za předpokladu, že tvrzení faráře se zakládá na pravdě, je ale pozoruhodné, že tato vysoce citlivá informace se dostala na veřejnost). Dále řekl, že Bartušek z Řádu bratří kazatelů, sakristián v berounském klášteře, si půjčil 10 kop grošů, ale dluh nevzal na sebe, nýbrž dluh převzal Jindřich řečený Tribald, který má Bartuškovu platit úrok 2 kopy, takže tímto vyplácí Bartuškovu pohledávku (v moderní společnosti vcelku běžná

operace, ve zkoumaném období to nejspíš nebylo nestandardní, ale zcela morální také ne).¹⁷⁰

Následuje vyjádření k případu: 19. dubna 1380 se Mařík dostavil k arcijáhnovi pražskému Pavlovi na Vyšehradě, s přísahou, že se svojí ženou již bude zcela legitimně spolužít, že vzniklá situace se již nikdy opakovat nebude, ani žádné enormní násilí bez příčiny. Přísaha pod hrozbou pokuty deseti kop grošů arcijáhnovi, svědci Beneš, farář ze Smrdova, Matouš, klient z Janovic.

Dále je opět řešen Mařík. Bartoloměj Pražský, knězem 12 let, vikářem řečeného kostela již pátým rokem, se ve věci Maříka vyjádřil přibližně jako farář výše. Dále řekl, že Pavlík, občan Berouna, měl kdysi ve svém domě služebnou, se kterou zplodil kluka. Kuneš z Chamu (řezenská diecéze), knězem kolem 12 let, přemístěný do Prahy řezenským biskupem a přijatý arcibiskupem pražským, pět let vikářem místního kostela, potvrdil v případě Pavlíka výše uvedenou výpověď. K Maříkovi se vyjádřil, že manželku vyhnal a v domě má jiné podezřelé ženy, z nichž se jedna jmenuje Václava, která byla mnoholetou konkubínou sladovníka Vítka. Dále slyšel, že Oldřich, farář v Zdicích, má ve svém domě již dlouhý čas jistou Dorotu, o které se říká, že je jeho konkubínou, a která dle všeho často chodí po obci, a prodává obilí, sýr a podobné, víc neví. Dále řekl, že Štěpán, vikář z Neumětel, má každodenně konkubínu, často je v podnapilém stavu a hraje v kostky, křičí a nadává a s potěšením zápasí s laiky, čímž jsou místní pobouřeni. Dále slyšel, že i farář z Neumětel má v domě konkubínu každodenně a rád se přidá ke Štěpánovi ve všech nečestnostech. A že Friček, oltářník, často navštěvuje hospody, téměř denně, požívá alkohol a zápasí s laiky, se kterými nejdřív v pořádku sedí, někdy se zaobírá špatnostmi, jindy je nezdvořilý, za což byl vykázán z menzy a utrpělo i jeho důvěrné přátelství s farářem. Z výpovědí Kuneše lze do jisté míry cítit zaujatost, hlavně vůči oltářníku Fričkovi, ale pravděpodobně i vůči vikáři Štěpánu.

Fričko ze Zosleven (Lužice, míšeňská diecéze), knězem již 12 let, přijatý arcibiskupem pražským, oltářník čtvrtým rokem, řekl, že Klára, nyní opuštěná (předtím byla s Blahutou), platí jistému člověku za pokoj 5 kop ročně (vcelku velmi vysoké číslo, nejspíš nereálné). Ohledně akuzací na vlastní osobu vše odmítl, s tím, že mezičase měl ve zvyku chodit pít do jiných domů ve městě, měl sice svůj, ale ten musel

---

¹⁷⁰ PVAP, s. 135

pronajmout, dostal se do potíží a tak se dal na pití. Mikuláš Henlův z Berouna, knězem teprve letos, zatím pořád s rodiči, nevěděl nic, co by stálo za zmínku.

Herš, občan Berouna, tvrdil, že slad a ovoce se prodávají za lichvářské ceny.

Rychtář Marek, bývalý rychtář Franek, Jan a Mikuláš, občané Berouna, řekli, že o Pavlíkovi slyšeli přes faráře. Dále řekli, že v Hostomicích (v hospodě) se schází víc farářů a v Hořovicích také, a na základě jejich postavení požadují výhody. (Je docela škoda, že se obyvatelé nevyjádřili přesněji, mohl by to být zajímavý pohled na „zneužití pravomoci“, resp. „střet zájmů“ na nejnižší úrovni). Dále řekli, že plzeňský vicearcijáhen nařídil místnímu faráři, ať do svátku sv. Václava zařídí na jistých polích obdělávaných i neobdělávaných, patřících kostelu, tedy faráři a jeho následovníkům, výsadbu vinic pod hrozbou suspendace z úřadu, který mu se podřídil.¹⁷¹

5.2.2. Bezdědice

Visitace ze dne 19. listopadu 1379.

Matouš zvaný Sandera z Hořovic, knězem 30 let, zdejším vikářem 4 roky, řekl, že Jakub, laik z Radouše, oplodnil Tomanu Marču z Hostomic, navzdory varováním, že s ní nesmí být, natož kopulovat. Ohledně nařčení z držení konkubíny řekl, že 10 let neměl žádnou konkubínu, natož dítě, a říká, že do Hostomic chodil jen nutnosti pro kostel a aby si promluvil s místními řídícími, a občas trochu pil, ale nikdy v životě nehrál hry s kostky. (Lze si všimnout i na základě tohoto zápisu, že hra v kostky byla poměrně závažnější než požívání alkoholu. Řekl, že Štěpán, vikář z Neumětel, má konkubínu Markétu dlouhý čas, když jednou šel ke zmíněnému kostelu, spatřil Markétu v domě faráře, který jí tam má jako služku a kuchařku, ale neví, jestli byla také konkubínou faráře (výpověď možná za účelem vzbudit pochybnost), a řekl, že má (Markéta) se svým manželem, sládkem Mikulášem v Lochovicích 4 děti. Dále, že farář ve Všeradicích často chodí do hostomické hospody a požívá alkohol, a Jílek, vikář v Jincích měl být na svátek Památky zesnulých (Dušičky, 2. 11.) v Hostomicích s dalšími kněžími, kde měli hrát v kostky a být pod vlivem alkoholu. Řekl, že u sebe drží, v domě faráře mladíka, syna svého přítele Bunče z Hořovic, kterého učí písmu.

Mikuláš z Týna, knězem pátým rokem, původně vikářem v Praskolesech, od sv. Havla zde. Řekl, že farář má domácí služku Markétu, kterou viděl na vlastní oči, a jak slyšel, je u faráře již pět let, zatímco se svým manželem, sladovníkem v Hostomicích, měla tři děti, z toho jedna dcera je u jiných vychovatelů, druhá jménem Dorota žije

---

¹⁷¹ PVAP. s. 135-137

v rodičovském domku, a mladík studuje v Rakovníku. Slyšel také, že vikář Matouš měl konkubínu Petru a s ní děti, které setrvávají v Hořovicích, ale prý již s tou ženou nic nemá. Dále, jak slyšel, farář v Úžicích má v domě konkubínu. Často vídal Štěpána, vikáře z Neumětel, v Hořovicích, a z toho vyvozuje, že by tam mohl mít konkubínu již delší čas. Dále, že Jílek, vikář v Jincích, na Dušičky dorazil zde k faráři, a sloužil mši, přičemž ho farář poté požádal, aby s ním i pojedl, ale odmítl s odůvodněním, že již pozván byl a to ke své sestře do Hostomic. Dále, že Frank, střídník v Praskolesech, měl jistou Kateřinu (za konkubínu?), kterou přivedl z Hradčan jako služebnici. Povídá se, že kvůli ní odešla z Frankova domu Ludka. Dále řekl, že Henzl z Mýta, teď vikář v Oseku, měl jistou Svatku, s kterou zplodil dvě děti. Sám k sobě se vyjádřil, že v čase, když byl v chorálu na Pražském hradě, lpěl na jisté Anče, která žila v Hradčanech, ale odkdy je knězem, nic s ní neměl.

Petr, farářem zde již 26 let, řekl, že Pešík z Lochovic, laik, byl ve styku s Vratkou, která tehdy měla a má legitimního manžela Martina zvaného Krychl. A Jenec, pražský oficiál, dal Pešíkovi potvrzení, aby mohl být s tou ženou (Vratkou) za podmínky, že by došlo ke smrti jejího prvního manžela.

Takže arcijáhen nařídil faráři, aby předvolal Pešíka s řečenou ženou, ať vysvědčení příští den prokážou.

Dále řekl (farář), že Jan, manžel Ovče z Hostomic, se nezpovídá již 7 let (arcijáhen nařizuje povolání Jana k zítřejšímu dnu). Dále, že Matouš, vikář, má jednoho syna ve škole 16 let, kterému se říká „Mladý Sandera“ (kterého vikář tedy označil za syna přítele), ale navzdory tomu již udržuje počestnost a podílí se na péči o řečeného syna a ostatní svoje děti, které má v Hořovicích (z části možná krytí svého podřízeného). O sobě přiznal, že má jistou Markétu, která s ním byla pět a půl roku, ale odešla v pondělí, 8 dní dozadu, a měla muže, sládka v Hostomicích, který byl v Příbrami zavražděn. Ohledně sládka říká, že s ní má dvě dcery a dva syny, z nichž ten starší je dobrým studentem ve škole v Hořovicích, jmenuje se Jan.

Arcijáhen nařídil faráři, aby nikdy nepřijal Markétu zpátky, ani Anku a aby nedržel ve svém domě žádnou jinou ženu, pod hrozbou pokuty 15 kop grošů pro církevní organizaci a arcijáhna (půl na půl) a hrozbou dvouměsíčního žaláře. Farář slibuje arcijáhnovi dodržení tohoto nařízení přes notáře, za účasti Kuneše, faráře z Tetína, a klienta Matouše z Janovic.

Květon a Matouš, laici z Bezdědic, řekli, že se ke svým lidem chovají dobře.

Zápis z roku 1380, 4. února: kolem třetí hodiny se Petr, farář, osobně arcijáhnovi Pavlovi a Vítu Borníkovi, veřejnému notáři, slíbil, že už nikdy nepřijme do domu ani Anku, ani Markétu, nebude požívat alkohol a nebude nestřídmý, pod pokutou 15 kop grošů a žaláře 2 měsíců. Ohledně možného trestu jednáno za účasti Machariáše, hrobníka, Valentína, faráře z Praskoles, Petra Lodheria, generálního prokurátora pražské konsistoře. Přítomni Ryvín, arcijáhen plzeňský, Ondřej, zvaný Kotlík, kanovník pražské kapituly, Matouš, klient z Janovic.¹⁷²

5.2.3. Borek

18. listopadu 1379 proběhla visitace:

Bez nutnosti výzvěd a dotazování bylo zjištěno, že Kristovo tělo a křtitelnice jsou bez závory, tedy bez zabezpečení.

Jan, zdejší farář již 20 let, řekl, že měl v domě dva roky konkubínu Anku, která u něj pracovala jako služebná, ovšem na svatého Martina (11. listopadu) od něj odešla a zdržuje se momentálně u své matky v Želkovicích (pravděpodobně, psáno „Zerkow“). Dále řekl, že před dvěma lety, ještě než měl u sebe Anku, měl konkubínu Ágnes, kterou měl u sebe 4 roky, ale jemu poplatný rolník to šířil mezi lid, tedy to, že farář někoho v domě má, a tak byla objevena. K Ance ještě uvedl, že s ní první rok intimně nežil (asi v tom spatřuje polehčující okolnost). Dále se vyhl výpovědi, tedy mnoho záležitostí zůstává nedořešených.

Arcijáhen tedy nařídil faráři, aby zařídil uzamykání Kristova těla a křtitelnice a to do deseti dnů pod pohrůzkou pokuty 30 grošů pro hospodářství (tento přečin byl zjevně důležitý, soudě podle výše trestu).

Václav, knězem již kolem 20 let, vikářem kostela v této době, řekl, že když šel ke kostelu (tedy nedlouho před tímto dotazováním), uviděl konkubínu Anku v domě faráře, jenže když spatřili, že je na cestě visitace, Anka se skryla. Dále řekl, že žlutá světlá tunika, kterou Svata, manželka zdejšího Křižana z Borku, označila za svou (nejspíš, aby pomohla faráři zahladit kompromitující předmět), patří ve skutečnosti Ance (lze vidět, že Václav nejspíš nestál o to krýt svého nadřízeného).

Mauricij z Netvořic, zvonař, výše uvedené dosvědčuje přibližně stejně. 29. února příštího roku arcijáhen osobně oznámil arcibiskupovi, že v čase visitace byla Anka v domě faráře.¹⁷³

---

¹⁷² PVAP, 148-150

¹⁷³ PVAP, s. 140 - 141

5.2.4. Dlouhá Lhota

Visitace 21. listopadu, ve 3 odpoledne, nebo přibližně.

Pešek zvaný Pešek Martina z Haravic(?) řekl, že zdejší farář pečuje na faře o kluka jménem Havel již 4 roky a o syna Lídy, s kterou zplodil syna Jana minulý rok na Narození Páně (25.12.), kterého porodila také na faře. Když viděl přicházet arcijáhna, utekl i s klukem.

Vítek, švec a Vítek, zvaný Vin, konšelé a také Michael, všichni místní, řekli, jak slyšeli, že dítě Pecha zemřelo bez křtu kvůli nedbalosti faráře. Vítek Vin říká, jak slyšel od Lény, konšela, u něhož Pecho bydlí, že v noci byl farář vyhledán, aby kluka pokřtil, no byli odmítnuti se slovy: „Je odporné brát to dítě do rukou, kdyby žilo, pokřtil bych ho.“ Na Velký pátek (8.4.) tohoto roku nechtěl s farníky vůbec nic pořádat (bohoslužby). Řekli, že 25. prosince to byl rok co s ní (s Lídou) farář zplodil dva syny a že jí dal maso a půl kopy grošů a další potřebné věci a vlastním vozem ji vypravil do Sedlčan. Dále řekl Vítek Vin, že den před sv. Jakubem apoštolem (24.7.) spatřil faráře fyzicky napadat Kerušu, služku, tak k nim slyše jí křičet přiběhl, na což ji farář upustil se slovy, že se bránil napadení (bránil se tasenou dýkou). Dýka mu byla vytržena z ruky, později po projednání rychtářem a přísedními mu byla dýka navrácena.

Jan, místním farářem již 9 let, řekl, že slyšel o fámě, že v jeho lidu jsou lichváři (zajímavý postup, nechce přímo akuzovat, jen vyvolat šetření, kdyby to považoval za pouhý výmysl, nejspíš by to nehlásil).

Tak mu arcijáhen přikázal, aby to dal do pořádku podle svých možností.

Dál hlásil, že má hodně neumravněných lidí mezi obyvatelstvem.

Arcijáhen to nařídil napravit pod pohrůzkou půhonu do Prahy.

Dále řekl, že má konkubínu jménem Lídka, se kterou má již dvě děti, Laurina a Jana, kteří se narodili na Narození Páně (nejspíš dvojčata), a poslal ji pryč svým vozem o Velikonocích (10.4.) do Sedlčan. Ve středu to měly být již tři týdny, co přišla do farního domu s dětmi. Dal jí prý nějakou uzeninu a půl kopy grošů (bez povšimnutí není, že i jiný zdroj se zmiňuje také o polovině kopy grošů, nelze předpokládat, že se tím někomu pochlubil farář, tak to lze očekávat od Lídy) a přes klerika ji tam poslal. Kvůli ní byl v žaláři. Dál, že řečenou Kerušu nenapadl ani nemučil. A že občas tančí (vcelku netradičně vyčerpávající přiznání, je možné že se přiznal kvůli výpovědi pod přísahou, ale také možná proto, že moc svědectví bylo proti němu).

Další zjištění: Provinciální statuta zde jsou, ale synodální nikoliv.¹⁷⁴

5.2.5. Hořovice

Proběhlo 20. listopadu 1379 v devět hodin ráno.

Jakub a Ješek, konšelé, Franek a Toma, občané Hořovic, řekli, že Mikuláš Skech (místní) má legitimní ženu Markétu, která před 12 lety odešla (má s ní jedno dítě, které vzala s sebou) do Prahy, nachází se v Podskalí u Vyšehradu. Mezitím Mikuláš k sobě vzal jinou Markétu, se kterou má 4 nebo 5 dětí. Dále, že Jiří, kdysi zdejší vikář, nyní v Počaplech, byl tohoto roku na Ukazování ostatků (22. 4.) přistižen s vdanou ženou zde v Hořovicích. Dále, že farář ve Zbirohu má konkubínu a má dospělé děti. Dále, že Mikuláš, kaplan v Mrtníku, často vyhledává potyčky a chodí v krátkém oděvu se zbraněmi a občas slouží mši v brnění (excentrické, nenarazil jsem na žádný podobný případ). O faráři v Řebříku řekli, že má konkubínu a má s ní nějaké děti. Měla dům zde, v Hořovicích před dvěma lety, než byla farářem odstěhována (tedy než si ji vzal k sobě), a slyšeli, že ta žena měla manžela.

Jindřich, zdejším farářem 10 let, řekl jak slyšel, že Oldřich, farář ze Zdic, má konkubínu, vůči které uplatňuje speciální péči. Dále, že Jílek, kněz, prokurátor v Jincích, je záletník a alkoholik a že kdysi dokonce svedl dceru ševce (pannu). Dál řekl, že Matouš Sanderu (vikář, Bezdědice) měl konkubínu, zatímco jeho děti jsou zde v Hořovicích, ale na Sanderovu obranu řekl, že již se umínil (Sanderu bránil i bezdědický farář, takže nejspíš se opravdu „umoudřil“). Dále, že Jakub, vikář v Jincích, měl po sv. Havlu (16. 10.) nastoupit na k výkonu svého úřadu, avšak navzdory tomu zůstal v hospodě, zadlužil se tam, požil mnoho alkoholu a celkově je moc špatný člověk. Dále, že Jiří z Berouna, kněz, kdysi vikář v Hořovicích, teď v Počaplech, byl objeven na Ukazování ostatků v nočních hodinách s Vojkou, manželkou Pavlíka, čímž zapříčinil spousty špatných dohad. Dále přiznal, že má u sebe 30 ovčín, 4 róby, 8 pláten a další prostěradla i lehátka své příbuzné Něty.

Petr z Královic, knězem 10 let, původně vikář v Žebráku, tady od sv. Jiří (23.4.) řekl, že rychtář Marš a Zbyněk, jeho soused a jistý Dubeč jsou v exkomunikaci kvůli násilnému chování při kostelních záležitostech.

Arcijáhen Pražský nařídil Štěpánu, laiku z Příbrami, aby vyhledal svoji ženu, která od něho odešla, jinak bude exkomunikován, za přítomnosti Kuneše, faráře z Tetína, Matouše, klienta z Janovic. Dále nařídil místnímu faráři a Kunešovi, aby na sv. Ondřeje

---

¹⁷⁴ PVAP, s. 156 - 158

se sešli, svolali zmíněné rodiče a představené města a spočetli, ve kterém stupni pokrevnosti jsou výše popsáni.¹⁷⁵

5.2.6. Jince

20. listopadu 1379, visitace proběhla ve večerních hodinách.

Folklin, konšel z Jince, řekl, že Ješek, laik, je s nějakou ženou z Berouna a Barvů s nějakou ženou z Hořovic. Dále, že před deseti lety, nebo více, měl farář jistou Hodu, služku, se kterou zplodil dceru, která je v Tihavě, její jméno nezná. Už je ve vyšším věku, zatímco matka (Hoda) již zemřela. Dále, že Jílek z Neumětel, kněz, kdysi zástupce pána z Jince, svedl jistou pannu Kateřinu, již uběhl rok od doby, kdy ji měl v Želkovicích půl roku. Zplodil s ní dceru, o které se říká, že již nežije, a matka jen tak tak unikla smrti, ale Jílek se brání, že dceru přijal někdo jiný za vlastní. Dále, že Jakub, zdejší vikář, často chodil do hospody, hodně se zadlužil a dnes nemá nic.

Jakub z Týna Hořovického, knězem 20 let, nedávno vikářem v Drahoňově Újezdu, nyní zde, od sv. Havla (16.10.), přiznal, s kým měl poměry. Ohledně Jílka se vyjádřil, že jím opovrhne. Dále, že když jel z Drahoňova Újezdu do Jince, zašel do hospody Laurence v Hořovicích, prodal kapuci a tuniku a byl velice opilý, ale později si to vykoupil zpátky.

Jaroslav, zdejším farářem 20 let, řekl, že před deseti lety byla v jeho domě sirotčí dívka, narozená Hilprantovi (Jaroslavův bratranec), který byl zavražděn, a tak ji přijal (její jméno nezná), měl ji u sebe doma týden nebo víc, pak ji poslal k jistým pečovatelnám. Dále řekl o Jílkovi, že je velkým příznivcem alkoholu a je nespokojený, ale již to není tak špatné.

Konšel Petr, řekl, že Smilko, příbuzný šlechtice z Jince, jistému člověku půjčil 5 grošů a do roka od něho vzal zpátky 21 grošů a nárokuje si ještě 4 nebo pět kop (lichva opravdu nevídaná – samozřejmě za předpokladu, že tvrzení je pravdivé). Dále řekl, že Ela, manželka Vačka, měla poměr s Přibíkem (příbuzný zmíněného šlechtice z Jince), z čehož vzešly tři děti a Jaxo (Jakeš?) s ní má jedno, manžel ženy to chce řešit.

Arcijáhen přikázal farářům řešit to soudně.¹⁷⁶

5.2.7. Kytín

Cennosti kostela: tři kněžská roucha, dále zlacený stříbrný kalich, 6 rouch, dále jeden misál (doplnit). Jan, sudí a konšel Adam, farníci, řekli...(nedokončeno)¹⁷⁷

---

¹⁷⁵ PVAP, s. 151 -152

¹⁷⁶ PVAP, s. 153-154

5.2.8. Liteně

Dne 18. listopadu 1379, pozdě večer.

Rytíř Jaroslav a Zbislav, klienti z Liteně, patroni zdejšího kostela, řekli, že jejich ostatní dědiny platily dýmné po šesti haléřích, tento rok mají také zaplatit a dosud se nestalo. Také, že zdejší farář velmi špatně pečuje o svěřený úřad, zatímco zdejší vikář navštěvuje hospody.

Petr z Unhošti, kněz třetím rokem, zdejší vikář od sv. Jiří (23.4.) tohoto roku, řekl, že byl předtím půl roku vikářem ve Zbirohu a že tamější farář měl konkubínu, se kterou zplodil dva syny, a řekl, že jí dokonce v domě faráře jednou viděl, ale její jméno neví.

Hanek, farář zdejšího kostela 18 let, řekl, že organista Saturn má konkubínu, ale neví, zda spolu mají intimní poměr nebo ne. Dále, že měl jistého vikáře, jménem Črt, asi před dvěma lety, který s potěšením požíval alkohol, byl nespořádaný a rád zápasil s laiky a kněžími. Chvilku nato měl jako vikáře jistého Fránu, který teď setrvává v Řeporyjích, je velmi pokleslý, rád pije a je beze cti. Dále, že Jaroslav, zdejší rytíř, drží jednu dědinu, která má zaplatit dvě kopy úrok kostelu a jemu osobně a ač nerad, prohlásil dědinu za kostelu patřící (respektive vyhlásil držbu). Čekal řešení v konsistoři, ale byl za svůj krok odsouzen oficiálem (je zřejmé, že církve se snažila vyjít i se šlechtou co možná nejlépe). Dále, že Jaroslav a Oldřich, urození bratři a zdejší patroni, by měli vyplatit farnosti skutečnou desetinu z celého výtěžku obilí, protože dávají šestnáctinu a nikoliv skutečný desátek, aby si rozdíl ponechali. Dále, že faráři z Borku a ze Zbirohu mají konkubíny, jak slyšel od svého vikáře, ale neví jistě. A že farář ze Všeradic to opravdu přehání s alkoholem.¹⁷⁸ Ve výpovědi faráře lze pozorovat snahu tímto způsobem řešit administrativní potíže.

5.2.9. Lochovice

19. listopadu 1379, ve večerních hodinách:

Bohuněk, zdejším farářem 9 let, řekl, že Kačka (místní) má manžela Klimenta, který je v Kařízku, a navzdory tomu vede poměr se zdejším Peškem, z čehož vzešly dvě děti.

Arcijáhen faráři nařídil, aby jim nepovolil zůstat spolu, a povolává je kvůli vysvětlení k oficiálovi. Přiznal, že má v domě služku Svatu, kterou má u sebe již 7 let, kterou oddal za Jaxa, který je pastýřem dobytka, ale nechce s ní být (Jaxo). Arcijáhen Bohuňkovi nařídil, aby vystěhoval Svatu do tří dnů, a nepřipustil si do domu ani ji, ani

---

¹⁷⁷ PVAP, s. 161

¹⁷⁸ PVAP, s. 143

jinou, pod hrozbou pokuty 10 kop a měsíčního žaláře, což farář přislíbil za přítomnosti Kuneše, faráře z Tetína, a Mikuláše z Mníšku, zdejšího vikáře.

Mikuláš z Mníšku, knězem 11 let, do sv. Havla (16.10.) vikářem ve Všeradicích, řekl, že tamější farář hodně požíval alkohol, slyšel to ale od jiných, neví to jistě.

Martin kolář a Mikuláš řečený Volín, laici, říkají, že vikář ve Všeradicích, zvaný Nebeský, který byl vikářem zdejšího faráře, navštěvoval místní hospodu.¹⁷⁹

Zápis z akt korektorů kněžstva ze dne 18. února 1407 vypovídá o při, kterou vznesli farář Mikuláš s hajným Mořicem (Bezděkov), kde měl Mořic zakoupit koně ukradeného faráři. Korektor Herš rozhodl k 1. červenci, že Mořic má poškozenému vyplatit dvě kopy grošů.¹⁸⁰

5.2.10. Mníšek pod Brdy

Visitace z 8. května 1380.

Vzácnosti kostela: dva misály v dobrém stavu a třetí postarší, dva stříbrné kalichy, 4 roucha s tím, že dvě jsou bílá, 7 rouch, ranní postarší, špatně svázané. Provinciální statuta má.

Arcijáhen nařídil, aby bylo ranní roucho spraveno do sv. Prokopa (4.7.) pod hrozbou suspendace. Slavomír z Pičína, knězem tři roky, vysvěcen v Římě, zdejším vikářem od sv. Havla (16.10.), řekl, že rád navštěvuje hospodu, kde popíjí dobré pivo, a sedí v klidu s laiky a často hraje v kostky. Arcijáhen mu nařídil ať se umoudří do Letnic (20.5.) pod hrozbou suspendace. („17. května se Slavimír naučil pořádku“).

Matouš, zdejším farářem 10 let, řekl, že Jakub, švec zde, má legitimní manželku Elu, s níž kopuloval před kostelem, a před sedmi lety „získal“ také Příbku, zde v Mníšku, a chtěl, aby farář o tom věděl, a nahlásil farářepražskému oficiálátu za to (!), že mu farář nechtěl dovolit, aby s ní kopuloval. Oficiál laiku přikázal, aby vyhledal svou manželku (a do čtyř týdnů ji našel) a zůstal s ní. Dále, že za ním přišla do domu Ela akorát, když se radil jejímu manželovi ohledně jiné ženy. A i když se s ní o tom nechtěl bavit, byl řečeným laikem nhlášen. Přiznal, že navštěvuje hospodu se svým vikářem a v pořádku tam sedí. Notáři přislíbil, že již hospodu navštěvovat nebude, pod hrozbou trestu určeného statuty. Rychtář Pešík, Štěpán řečený Skech, Příbyl, konšelé, a Martin Končata a Jakub Bradáček, farníci, vyhlásili o ševci Jakubovi to samé, co farář.¹⁸¹

---

¹⁷⁹ PVAP, s. 147

¹⁸⁰ AKD, s. 49

¹⁸¹ PVAP, s. 160

5.2.11. Mrtník

Visitace 20. listopadu, večerní hodiny.

Vanka, žena ze Žebráku, nalezená zde v obci, řekla, že farář má dospělého syna Filipa, který již pase stádo, kterého má z časů, kdy byl střídníkem v Žebráku a přiznala, že již třetím rokem je s ním (farářem).

Jan, zdejší farář třetím rokem, řekl, že zde byl kaplanem 16 let. Ohledně svých utajených žen přiznává, že měl tři. Dále, že ostrovský klášter si uzurpoval tři vsi náležející jeho farnosti, kde vykonává bohoslužby.

Arcijáhen faráři nařídil, aby do sv. Václava začal řešit problém s klášterem soudně, pod hrozbou suspendace, pokuty 10 kop a 6 měsíců žaláře, což farář přislíbil. (Lze soudit, že tento problém byl arcijáhmem pokládán za velmi důležitý).

O kaplanovi Mikuláši řekl, že měl konkubínu Marii, se kterou zplodil dvě děti, z nichž jedno umřelo a druhé žije s matkou v Příbrami, přičemž matka byla od něho vyhnána paní Ančou a panem Hněvkem. Řečený kaplan by v každém týdnu měl sloužit 4 mše, ale za poslední 4 týdny nepřišel do úřadu a i po příslibu, že bude v daném čase na místě, nedorazil.

Václav z Kralovic, kněz, kdysi vikář v Tmani, nyní od sv. Havla zde, řekl, že farář má 18 letého syna, který pase stádo a jak slyšel, že Vanka je považována za jeho konkubínu.

Blažej, zdejší laik, říká, že kaplan Mikuláš se zdržuje na svém statku v Lánech, který zakoupil, a dál říká, jak slyšel, že pár nepřátel zmizelo.(?) Dále, že Mikuláš má konkubínu Marii, která je v Příbrami s dítětem, které má s Mikulášem, a říká, že sám občas rozváží tuto ženu jednou za 6 jednou za 8 grošů, jednou za 4-6 týdnů.¹⁸²

5.2.12. Neumětely

Visitace ze dne 19. listopadu 1379, kolem třetí hodiny odpoledne: Jaroslav, farář osmým rokem, říká, že Smil z Libomyšle, mající legitimní manželku, si drží v Tmani, ve farnosti faráře Peška, Markétu z Tmaně u jejího otce, pod svou ochranou. Dále, že on sám měl konkubínu Markétu, která měla manžela, ale již dva roky ji neviděl. Dále, že Zdeněk Bieškovec, patron zdejšího kostela, získal louku a chtěl, aby ji přijal výměnou za jiné, což farář odmítl. Tak Zdeněk toho roku tuto louku násilně zkosil a celý výnos si nechal pro sebe, a cenu navýšil o šest kop grošů. Dostal od řečeného patrona koně, patronem hodnoceného na 11 kop, ale řekl, že reálně nestál ani za dvě. A že mu patron

---

¹⁸² PVAP, s. 152 – 153

za výměnu té louky dal 3 kopy, přičemž ty tři kopy farář vzal a navrátil je faráři v Berouně.

Jan, řečený Děkan a Havel, laici z Radouše, farníci kostela, řekli o Smilovi to, co farář, a že dokonce občas Markétu držel (Smil) u sebe v domě i za přítomnosti své manželky, která je ve špatném rozpoložení a pláče každodenně. Havel řekl, že Markéta jela týden před svátkem sv. Václava do Tmaně, kde zůstala u Holíka (jménem Ondřej), tamějšího laika, ale oba si už v tento okamžik nepamatují, od koho to slyšeli. Dále, že na Dušičky Jílek, vikář v Jincích a další dva kněží, hráli v kostky s lazebníkem a za vykřikování sprostých slov se osočovali. Dále, že jejich farář každodenně chodí do Hostomic a požívá tam alkohol a málo slouží, téměř pořád musí vikář. Dále řekl Havel, že farář z Bezdědic má konkubínu Markétu již tři roky, ale jelikož očekával kontrolu, tak ji odstěhoval od sebe pryč, a také rád požívá alkohol. Dále řekli, že Jakub, farář ze Všeradic, holduje alkoholu a je v podnapilém stavu každodenně, má konkubínu, a na sv. Martina (11. 11.) utekl z hospody, aby nebyl ubit. Dále, že Matouš, řečený Sandera, vikář v Bezdědicích, má konkubínu již mnoho let, s níž zplodil 4 děti, které drží v Hořovicích a jednoho syna drží u sebe, kterého učí psaní.

Jiří řečený Sojka, a Šimon, konšelé v Neumětelích, řekli, že farář měl Markétu, která s ním byla několik dní, kterou teď má u sebe Ješek řečený Pěnič, prokurátor Zdeňka Běškovce již rok, a myslí si, že má s ní poměr.

Arcijáhen nařídil Ješkovi, aby se Markéta odstěhovala do šesti dní pod hrozbou exkomunikace.

Ve farním domě v Bezdědicích přikázal arcijáhen Jaroslavovi, ať se okamžitě zbaví Markéty, a ať již doma nemá žádnou konkubínu, a ať se drží dále od Křisny, dcery Peška, ať nepožívá alkohol pod pokutou 10 kop pro církevní zřízení a pro pražského arcijáhna, a žalářem po dobu jednoho měsíce, což přislíbil vice-arcijáhnu.¹⁸³

Do této kategorie je možné zařadit i zápis ze soudních akt: V roce 1380 měl Jaroslav obvinít laiky z Vyšeboh, Zbyňka a Havlíka ze vzdorování.¹⁸⁴

5.2.13. Nový Knín

Visitace 22. listopadu, kolem deváté hodiny ranní:

---

¹⁸³ PVAP, s. 145 - 147

¹⁸⁴ AJ II, s. 317

Bartoloměj, místní farář 14 let, řekl, že řezník Maček, dodal kůže a tuk k termínu, a že tuk a kůže v hodnotě 30 kop, prodal za 80, tedy kupci z Usk, Hostomic a Příbrami (kterým to prodal), na tom prodělali. Dále, že řezník Kněžek, půjčuje na vysoký úrok krátkodobě. Dále Kliment, řečený Zadušený, i se svým synem Matoušem, zdejší obyvatelé, prodávají na trhu za lichvářsky předražené ceny. Dále, že Zdeňka, mající legitimního manžela, má poměr s organistou a často byla poháněna k oficiálovi.

Jan z Vranínu, klerik řádu minoritů, rektorem škol první rok v Kníně, neměl moc co říct, snad jen, že vikáři kostela občas zajdou do hospody.

Ješek Mladen, konšel, se o lichvě vyjádřil podobně jako farář. Dále, že Hostan, farář ve Lhotce, často chodil na náves a velmi pil, nemohl se ani hýbat. A říká se o něm, že je samá špatnost a velice špatný svému lidu.¹⁸⁵

5.2.14. Pičín

Visitace 21. listopadu 1379, před dopolední mší:

Křtitelnice neuzamčena.

Pešek zvaný Pátek, Matouš zvaný Makal, konšelé přísedící zde v Pičíně, řekli, že Tomáš, laik z Bratříkova, umřel bez důstojného obřadu kvůli nepečlivému faráři, o čemž se pojednává již 3 nebo 4 roky. Dále říká Matouš, že na sv. Ducha (6. 6.) minulého roku, zavolal k ženě Vítce faráře a vikáře, a požádal ho, aby jí dali pomazání, což odmítli, a vikář Mikuláš řekl, že jen za předpokladu, že kostelu zaplatí jeden věrdunk a přímo jemu 5 grošů k modlitbě. Tak tedy pět grošů na místě vyplatil, dále přidal jeden groš k vykonání svátosti, přičemž věrdunk slíbil vyplatit později, a tedy žena byla vikářem pomazána. Byl farářem často vyzýván, aby zaplatil ten věrdunk, ale odmítl se slovy: „Až farnost bude pečlivější, rád to zaplatím.“ Dále řekli, že Vácha, zdejší švec, půjčil různým osobám na úrok, prodal svému sousedu dva voly, za hotové peníze, s tím, že cena byla přemrštěná. Dále říkají, že Ješek Brikant, „wladca“ z Kotenčic, prodal dva voly Maškovi (příbuzný Haška) za lichvářskou cenu. Dále řekli, že Vítek z Bukového půjčil místnímu Martinu 20 grošů, ze kterých má vybírat ročně úrok dva groše. Dále řekli, že farář zadržuje sepsání testamentu, a přitom je neléčitelně nemocný. Dále, že tohoto roku o žních farář Jan ve Lhotě uchwátí jistou služku Matěje, kterou chtěl zneužít v poli a když do toho někdo přišel, bodl do ní dýku, ale tak to jen slyšeli (lze pozorovat překrucování informací, jakmile projde přes víc lidí, nutné srovnat s oddílem věnovaném Dlouhé Lhotě). A že zdejší farář rád navštěvuje místní hospodu.

---

¹⁸⁵ PVAP, s. 159

Křižovník Jakub, zdejší farář již 30 let, řekl, že již těch třicet let má problémy se zdravím a že má pocit, že subrogaci obdržel od papežského stolce po smrti Siska. Tak arcijáhen farář nařídil, aby do ochtábu sv. Ondřeje (7.12.) podal obhajobu o své subrogaci a konfirmaci pod hrozbou suspendace.

Aniž by měl doklady, řekl o subrogaci udělené papežem Řehořem XI., v pátém roce jeho pontifikátu, u Arcibiskupa Jana 7. ledna 1380 na Vyšehradě.

Dále řekl, že výběrčí arcibiskupa v Rosejovicích (Rosovicích) drží obročí sirotků, 16 nebo víc kop, a sirotkům platí šest grošů.

A tak arcibiskup nařídil, aby tyto věci dal do pořádku, pod hrozbou zmíněného trestu (nespecifikováno).

Dále řekl (Jakub), že farář z Dlouhé Lhoty má konkubínu a s ní děti, že se rád projde nebo pojezdí se stříbrným opaskem a postříbřeným nožikem.

Řádový bratr Mikuláš z Lípy, professus johanitů, zdejším vikářem jeden rok, přísahá, že nikdy za svátost nevyžadoval úplatek. Zde se zapřísahal arcijáhnu a veřejného notáře, že se takovým problémům každopádně radši vyhne, pod hrozbou exkomunikace Za účasti Kuneše, faráře z Tetína. Ještě říká, že viděl tančit faráře z Dlouhé Lhoty zde a v Příbrami.

Slávek, místním zvonařem 12 a víc let, říká, že farář z Dlouhé Lhoty rád tančí zde v Pičíně, i v Dlouhé Lhotě, a slyšel, že mohl mít konkubínu, ale neví jistě.¹⁸⁶

5.2.15. Počáply

Při visitaci dne 7. listopadu 1379 se zjistilo, že křtitelnice nebyla uzamčena. Jan, farářem kostela již 7 let, řekl, že Malso (Maleš?), klient z Hudlic, pohnal Honzu také z Hudlic, kvůli lichvě, a Honza je teď v exkomunikaci. Matouš ze Slané, knězem 27 let, vikářem kostela již pátým rokem, to potvrdil. Také řekl, že farář ve Zdicích, má konkubínu Dorotu, se kterou měl další děti, kluky, a jak Matouš slyšel, drží jich pod svojí ochranou v Berouně.¹⁸⁷

5.2.16. Řebřík

Visitace proběhla 16. listopadu 1379.

Ludmila řekla, že na Ukazování ostatků to byl jeden rok, co přišla k faráři, a má dceru Svatu, otcem je legitimní manžel Václav, v Rokycanech. Dceři je 12 let. Mikuláš, farářem místního kostela již 7 let, řekl, že Ludmilu má u sebe jako služku, a že ta má

---

¹⁸⁶ PVAP, s. 155 - 156

¹⁸⁷ PVAP, s. 137

výše psanou dceru s farářem ze Skryjí. K Ludmile ale řekl, že s ní poměr neměl. Přiznal, že zprvu měl konkubínu jménem Petra, která byla manželkou jemu poplatného rolníka, byl (a dodnes je) ve zlé pověsti, ale osobnostně se napravil kvůli zásahu arcijáhna. Navštěvoval často tavernu ve Zbirohu, kde nikdy neslyšel něco o konkubíně (nynější) nebo dětech faráře. Ale řekl, že ten samý farář měl kdysi konkubínu Kačku, s kterou zplodil dva syny. Svata, dcera Ludmily, řekla, že měla otce Václava, ale neví, kdo a jaký byl (zajímavé, „jaký byl“ se nejspíš myslí povahové vlastnosti).¹⁸⁸

5.2.17. Řevnice

Visitace z 8. května 1380, kolem tří hodin odpoledne.

Ješek, sudí špitálníků, krejčí Jindřich, Vaněk zvaný Svatý, konšelé, a Šimon zvaný Mužík, farníci, řekli, že Šimon, třetí předchůdce nynějšího faráře, nyní farář v Zahrádce, odcizil z kostela kotlík v hodnotě 30 grošů, který byl darován abatyší sv. Ducha Milosrdenství Božího v Praze, no nevědí, jak k tomu došlo.¹⁸⁹

5.2.18. Skřípel

19. listopad 1379, šest hodin: Kristovo tělo je bez ochrany.

Arcijáhen přikázal faráři, aby do masopustu zabezpečil pro Kristovo tělo železnou závoru, pod hrozbou suspendace.

Václav, farář zde již 16 let řekl, že Mareš, malíř, tajně vedl vztah s Janou, zatímco Křižan s Markétou (která od něho odešla a má manžela, a uchýlila se v Praze blízko kláštera sv. Marie v lázních na Újezdě). Pán (nejspíš arcijáhen) si Mareše, Janu a Křižana předvolal. Dále, že farář z Neumětel měl konkubínu Markétu, vdanou před třemi lety, za což byl vyšetřován v Praze, a řečená Markéta je teď konkubínou správce jménem Pěnič z Neumětel. Valentýn a Jakub, zdejší laici, říkají, že farář často jezdí do hospody v Hostomicích. Vicearcijáhen nařídil faráři, aby již nevstupoval do hostomické hospody, pod pohrůzkou zbavení funkce. V Bezdědicích, v domě darovaném kostelu, nařídil arcijáhen Václavovi (výše psanému faráři), ať prošetří fakta případu malíř - Jana - Křižan - Markéta, v případě že prokáže intimní poměr, má vyhlásit exkomunikaci.¹⁹⁰

5.2.19. Svaté Pole

21. listopadu 1379, visitace pozdě večer.

---

¹⁸⁸ PVAP, s. 139

¹⁸⁹ PVAP, s. 161

¹⁹⁰ PVAP, s. 144 - 145

Svátosti pod dobrou péčí. (Netypické, záležitosti, které jsou v pořádku, běžně nejsou zapsané). Příslušenství kostela: jeden kalich zlacený, jeden stříbrný, dvě kněžší roucha sváteční, dvě všední, jeden misální a jeden ranní, kvalitní, ale špatně svázaný. Arcijáhen přikázal, aby do Narození Páně bylo toto napraveno, pod pohrůžkou suspendace, což bylo přislíbeno. Jan ze Staré Boleslavi, knězem jeden rok, vikářem zdejšího kostela od sv. Havla (16.10), řekl, že se k ničemu nemůže vyjádřit, jelikož je zde teprve krátce. Zdeněk, farářem teprve prvním rokem, říká, že jeho lid je v pořádku, nic závažného neví, a že nemá statuta. Arcijáhen přikázal, ať si statuta opatří, jak provinciální, tak synodální, a to do nejbližšího svátku Velikonoc(25.3.), pod hrozbou trestu jedné kopy pro arcijáhna a trestu zahrnutého v oněch statutech, což bylo přislíbeno. Za účasti Jana z Dlouhé Lhoty a Kuneše z Tetína, farářů.

Jiří a Jakub, vesničané, řekli, že Jakub řečený Rožek si za zboží nechává platit nadměrně. Dále řekl Jakub, že Vícemil, předchůdce řečeného faráře, kvůli konkubíně Elišce přijal pannu od Oldřicha z Dobříše (dceru?), s kterou zplodil dítě, a přestěhoval se do Jablonce k arcijáhnu boleslavskému.¹⁹¹

5.2.20. Tetín

Visitace po snídaních, dne 18. listopadu 1379.

Jan z Hostouně, kněz třicátým rokem, vikářem tetínského kostela od posledního svátku Narození Páně (25.12.), řekl, že, jelikož je vikářem v řečeném kostele, zhlédl Kláru, o které se říká, že je konkubínou faráře. Klára mezičase chodí do farního domu a zůstává tam několik dní, pak vyjde ven a lidem vykládá, že byla u svých rodičů v Kladru. Dále řekl, že Jakub, farář ve Všeradicích, je neschopný, a intenzivně požívá alkohol a Jaroslav, farář v Neumětelích, má konkubínu, jak se povídá, ve svém domě. Koneckonců, viděl ji osobně (Jan). Dále, že farář v Borku má konkubínu Anku již 5 let po tom co jeho námezdník zbavil Anku panenství a on ji chtěl pro sebe. Propustil ji ze služebního poměru a nechal si ji u sebe, z čehož jsou místní pobouřeni. Dále, že farář v Tmani má konkubínu, zvanou Hodka, již čtyři roky, která hodně požívá alkohol. Dále, že Václav ze Skřipelu, tamější farář, často chodí do hostomické hospody, je pod vlivem alkoholu a chová se bezectně. Dále, i Petr, farář z Bezdědic, je ctitel alkoholi. Dále řekl, že Bohunek, farář z Lochovic, měl konkubínu, která žila intimně i se svým manželem. Dále, že farář ve Zdicích, má doma konkubínu, a slyšel, že s ní má také děti. Dále, že Bedřich, farář ve Velízi, se běžně pohyboval ve společnosti žen, za

---

¹⁹¹ PVAP, s. 158 - 159

což se stal nechvalně známým. Je nutné podotknout, že vikář byl velmi dobře informovaný.

Kuneš, farářem zdejšího kostela již kolem 20 let, řekl, že farář ze Zdic Oldřich má již dlouhý čas konkubínu Dorotu a jejich děti jsou pokřtěné v Počaplech a že poslední neděli (13.11.) viděl Dorotu u mše v Berouně a měla na sobě tuniku připravenou z pláště Oldřicha. Dále, že farář v Borku má konkubínu, a proto je ve vsi nechvalně známým. Dále, že farář ze Všeradic nosí nevhodné oblečení, chová se světsky, je vzpurný a zřídka přijde ke konvokacím. Dále řekl, že farář ve Skřipelu Václav rád každodenně chodí do Hostomic a pije. Dále, že farář z Neumětel je často zhýralý a opilý a zřídka slouží mši, jak o něm slyšel.¹⁹²

Zápis v aktech korektorů pouze informuje, že Jakub, nájemný farář se 12. září 1408 zavázal doložit propůjčení viatiku Janovi z Černé Hvězdy.¹⁹³

5.2.21. Tmaň

18. listopadu 1379, kolem tří hodin proběhla visitace.

Hoda, místní žena, přiznala, že se asi 3 roky zdržovala u faráře se svojí dcerou Vaňou, která je již dospělá, ale její věk netuší. Dceru má s Bartolomějem, legitimním manželem v Bezdědicích, a popírá, že by se poznali přes faráře.

Pašek, místní farář devátým rokem, řekl, že Pešek, řečený Chlup, půjčil Vlachovi 10 kop grošů, který se zavázal každý rok platit 1 kopu zpátky. Dále řekl, že urozený Smil z Libomyšle, mající legitimní manželku, zbavil panenství poddanou Maří před dvěma lety, kterou má „pod svojí ochranou“ v Tmani u jejího otce a i přes to, že je napomínán a vyháněn farářem, stále se k ní navrácí. Dále řekl, že Prokop, laik ze Suchomast, zvonař vyšehradského kostela, má zde konkubínu, kterou oplodnil. Byl varován, ať se s ní zasnoubí nebo ať tento poměr ukončí, tak slíbil ukončení poměru, ale dodnes se nestalo. Dále, že Oldřich, farář ze Zdic, má ve svém domě konkubínu, kterou drží také v Berouně. Tohle se říká a slyšel to i od jistých svědků. Dále slyšel, že Jan, farář v Borku, má konkubínu ve svém domě již dva roky, alespoň to tak slyšel. Šlechtic Slavomír z Vesce (blízko Tmaně), farník tohoto kostela, řekl o Smilovi, že o tomto farářem řešeném případě ví pramálo. Pešek řečený Chlup ze Suchomast a Laurenc řečený Holík z Vesce, farníci kostela, řekli, že s farářem dobře vycházejí.¹⁹⁴

---

¹⁹² PVAP, s. 141 - 142

¹⁹³ AKD, s. 44

¹⁹⁴ PVAP, s. 140

5.2.22. Všeradice

19. listopadu 1379 Kuneš z Rokycan, knězem kolem 30 let, kdysi vikář zdejšího kostela, teď žijící ve zdejším kaplanství, mající vlastní dům, řekl: text nedokončen.

Jan z Úterý, knězem již 20 let, kdysi vikář Lochovicích, nyní vikářem zde od sv. Havla (16.10.) tohoto roku, tvrdí, že zdejší farář je často pod vlivem alkoholu a ubít v hospodě. Dále, že farář z Lochovic má služebnou Svatu již 7 let, kterou oddal za Jaxona zde v Lochovicích, a občas si Svatu vezme k sobě. Dále, že farář v Mrtníku má konkubínu Vanku již devět nebo deset let, a také i s jinou, již zemřelou, zplodil syna, což je už podle jeho mínění příliš. Dále že farář v Borku má konkubínu Anku, za co je veřejně odsouzen. Jakub, místní farář již pět let, říká, že farář z Neumětel měl konkubínu Markétu, před dvěma lety, ale že to bylo řešeno, a už je to v pořádku. Dále, že farář ze Skřipelu rád navštěvuje hospody, kde občas pije, a je špatným hospodářem, což může osobně dosvědčit. Přiznal, že rád jezdí, a za jízdy má na sobě krátký oděv. Dělá mu to radost, ale dělá to ve vsí počestnosti a na sv. Martina 11. 10. tančil se svojí sestrou. Laurenc, poddaný Zachariáše, zdejší laik, říká, že farář rád navštěvuje hospodu a pije. Petr z Nevidu, purkrabí a představený hradu ve Všeradicích, že farář s vikáři a svými lidmi navštěvuje hospody a občas pijí.¹⁹⁵

5.2.23. Žebrák

Visitace proběhla 16. listopadu 1380. Tomáš, farář místního kostela již 26 let, řekl, že lidé z celých Čech jsou zvyklí slad a třešně prodávat za lichvářské ceny, aniž by to řádně prodali občanům za vhodnou částku. Dále řekl, jak slyšel, že farář z Řebříka měl konkubínu a s ní děti (kluky), ale řekl, že při poslední návštěvě (Řebříka) o tom nic neslyšel. Dále řekl, že na poslední svátek sv. Prokopa to byly dva roky, co Zachariáš, toho času purkrabí hradu v Žebráku, a Petr, písař tamtéž, z nařízení pana Petra z Kost (jak tvrdili), rozbíjeli na kostelním dvorku zeď, s tím že kusy zdi měli jít na chystanou zeď v Žebráku, a vyvezli je po pozemcích náležících kostelu, a dvorek zničili a „totálně vymýtili“. Dále, že občané prodávají svoje vlastní domy, a staví nové u dlouho používané obecní cesty, která se tím stává nepoužitelnou. Tak si utvořili novou veřejnou cestu vedoucí přes areál farářského domu, část svých nových domů zakládají také na areálu patřícím faře a na napomenutí nejsou ochotni reagovat. Ještě se zmínil, že ohledně těch odvezených kamenů z jeho dvorku, požádal o podporu své „zastávce“ Tomáše, faráře v Benátkách, děkana podbrdského, Jana z Cerhovic, Jana ze Zbirohu,

---

¹⁹⁵ PVAP, s. 143 - 144

Oldřicha ze Zdic, faráře tamějších kostelů, aby ho podpořili, a prohlásil, že tato ztráta bez náhrady se nepřipustí, nicméně se to ještě nevyřešilo. Dále zdůraznil, že i kdyby na svém pozemku postavil cestu z velkých kamenných kvádrů, tak by se vrátil řečený purkrabí s „velkým terorem“ a všechno by to znova nechal rozbít. Dále řekl, že od nepaměti vyžadovali hradští kaplani ofertorium, ale když tam dorazil, nikdo mu nevěnoval pozornost.¹⁹⁶

Bartoloměj, řečený Rod, knězem již 16 let, vikářem řečeného kostela od sv. Jiří aktuálního roku, předtím vikář ve Zbečně, tvrdí, že neví o nikom, kdo by měl konkubínu, protože je tady ještě nový, a moc toho od lidí neslyšel. Řekl však, že za času, kdy byl vikářem, tamější farář Wolkmar byl také kaplanem krále, a proto se v kostelu zdržoval jenom několikrát v roce. Prý byl pod Wolkmarovým tlakem.

Jakub Havránek, Ludvík a Nóstup, konšelé, řekli, že švec, obuvník, chodí na mše jen zřídka a dokonce pracuje v neděli a o svátcích.¹⁹⁷

5.3. Shrnutí k tématu visitací

Je nutné se ptát, co vedlo tyto „informátory“ k podávání výpovědi. Prvním, přímo v zápisech psaným faktem je, že všichni dotazovaní vypovídali pod přísahou. Nelze posoudit, do jaké míry tento fakt ovlivňoval „pravdomluvnost“ tázaných. Nejspíš výpověď pod přísahou v životě člověka pozdního středověku měla vysokou váhu, avšak pokusím se načrtnout výsledky mé kritiky: Je zcela zřejmé, že u mnoha výpovědí lze cítit jasnou zaujatost, tedy je pravděpodobné, že při přespříliš líčených špatných stránkách (resp. činech) jiné osoby může informující cílit vlastní zájem na úkor „udané“ osoby, nebo prostě soukromé osobní spory prorostly i do úředních, resp. „pracovních“ vztahů. Za předpokladu, že si výpověď akuzovaného a akuzujícího protiřečí, lze v tom ve většině případů spatřovat odlišný pohled na věc z každé strany. Jsou ale i zcela nesporné případy rozporu, kupř. fara v Borku. Když farář tvrdí, že jeho konkubína je pryč již od 11. listopadu, zatímco vikář tvrdí, že se „vytratila“ těsně před visitací, je zřejmé, že jeden z nich lže. Samozřejmě, lze dát i nějakou možnost tomu, že třeba vikář zahlédl před visitací zcela jinou ženu, než byla konkubína, a jen se domníval, že je to ona (nelze stoprocentně vyloučit, že netrpěl vadou zraku), ale s takovou spekulací by bylo možné se dopracovat i ke zcela absurdním soudům.

---

¹⁹⁶ PVAP, s. 138

¹⁹⁷ PVAP, s. 137 - 139

Největší díl přečinů tvoří držení konkubíny a je zjevně vidět, že tento fakt nepředstavuje největší problém, jelikož arcijáhen v těchto případech navrhuje poměrně nízké tresty v případě neprovedení nápravy (až na těžší, resp. neobvyklé provinění v tomto směru). Na druhou stranu, vysokou důležitost přikládá případům technického rázu, jako špatné zabezpečení křtitelnice, nebo roucho ve špatném stavu, kde požaduje okamžitou nápravu pod hrozbou vysokého trestu, to samé v případě, že farář nemá opatřena statuta. Co se týče mravních poklesků, jako jsou návštěvy hospod, hra v kostky a požívání alkoholu, ve většině případů není zmínka o žádání nápravy. O postoji samotných duchovních k těmto proviněním mluví výpověď vikáře z Mníšku pod Brdy, který přiznal, „že rád chodí do hospody, popíjí dobré pivo, s laiky v klidu sedí, a hraje v kostky“. Samozřejmě, že arcijáhen pro to pochopení neměl.

Za nejvýraznější osobu lze označit faráře v Dlouhé Lhotě, který měl něm napadnout místní ženu, a celkově výpovědi místních naznačují, že tento farář byl opravdu problémový. Za úsměvné (samozřejmě v dnešním kontextu, soudobé vnímání těchto poklesků nejspíš bylo diametrálně odlišné) lze označit přečiny (spíše nařčení, je zde nutné uplatňovat v našem pojetí presumpci neviny, pokud nejsou výpovědi z více stran), jako jízda na koni se stříbrným opaskem a postříbřeným nožikem (již zmíněný farář z Dlouhé Lhoty), nebo třeba tanec s laiky, či nošení krátkého oděvu. Zajímavé výpovědi se týkají lichvy: Smilko z Jinec měl půjčit jistému člověku 5 grošů, zatímco v prvním roce si nechal vrátit 21 grošů, a měl si nárokovat ještě 4 nebo 5 kop grošů. To činí přes 5.000 procent z původní půjčky! Na druhou stranu v Pičíně měl jistý Vítek půjčit Martinovi 20 grošů, ze kterých si měl každoročně nechat vyplácet 2 groše. Míra této lichvy je samozřejmě na zcela jiné úrovni.

Občas lze ale pozorovat i opravdu vyšší zájem, ukázkovým příkladem je visitace v Žebráku. Místní farář Tomáš využil tuto visitaci jako jednu z možností upozornit na problémy spojené s místním kostelem, jelikož informace jím podané se podobají téměř výpovědi při soudním líčení, předem připravenou a možná i předem s někým zkušným konzultovanou. Farář v Neumětelích zase hlásil problém ohledně „finančních taktik“ Zdeňka Bieškovce, který chtěl uplatňování patronátního práva povýšit na „výnosnější“ úroveň.

Lze částečně pozorovat propojení informačních toků, tedy toků mezi jednotlivými obcemi. Koneckonců, už jen několikrát zmíněná hostomická hospoda potvrzuje časté styky mezi jednotlivými obcemi: Dle výpovědi jí navštěvoval farář ze Všeradic, vikář z Jinec, farář z Neumětel, farář ze Skřipelu, a tato hospoda je veřejně známá (myslí se

tím to, že zástupci veřejnosti vědí, kdo hostomickou hospodu navštěvuje) i kupř. v Tetíně, či Berouně.

Lze vysledovat i marginálie; v roce 1379 se ve více farnostech (Bezdědice, Jince, Lochovice, Mníšek pod Brdy, Mrtník, Skřípel, Všeradice) změnili vikáři, a to většinou k datu sv. Havla.

6. Patroni farností

6.1. Všeobecné informace ohledně patronátního práva

Patronátním právem (jus patronatus) se myslí vlastně výsledek transformace majitele kostela v patrona, který vyvstal ze sporů v rámci emancipaci církve od světské moci, hlavním důsledkem bylo odebrání pravomoci jmenovat ke kostelu faráře. Místo toho mu zůstalo právo prezentovat (spolu s dohledem na správu kostelního majetku), čili navrhopvat biskupovi vhodného klerika k užívání dotyčného benefícia, přičemž právo ustanovit (konfirmovat) náleželo biskupovi. Tento fakt ponechával patronovi pořád velký vliv.¹⁹⁸

6.2. Poznámka k extrakci z pramenů

Extrahování informací z konfirmačních knih ztěžují mezerovité záznamy. Částečně lze informace čerpat i z visitačních protokolů a knih erekcí, příp. jiných vydaných pramenů sepsaných dr. Boháčem.

6.3. Seznam patronů dle topografického členění

6.3.1. Beroun

Dle konfirmačních zápisů lze usoudit, že mezi lety 1358 až 1361 držel patronátní právo král.¹⁹⁹ V roce 1361 se vzpomínají Vilkmann (jako bratr Petra ze Sluh), Bušek, Perhard, Ctibor a Přibík (bratři Witmara ze Sluh).²⁰⁰ Již od roku 1372 je ale znova doložen král.²⁰¹ Sice je pravda, že v roce 1397 byl kostel inkorporován ke kapitule karlštejské,²⁰² nicméně v roce 1402 prezentoval král.

6.3.2. Bezdědice

Zde jsou pouze dva konfirmační zápisy, které se zmiňují o prezentaci, která měla být vynesena králem.

---

¹⁹⁸ Dějiny správy v Českých zemích, s. 177

¹⁹⁹ LC I/1, s. 65, 119

²⁰⁰ LC I, s. 150

²⁰¹ LC II, s. 73-74, LC VI, s. 65, LC VII, s. 260

²⁰² ČELAKOVSKÝ, Jaromír. Codex iuris municipalis regni Bohemiae, Tomus II., Pragae 1895, s. 991-992

6.3.3. Borek

Všechny zápisy odkazují na královský patronát, jen zápis z roku 1368 vypovídá o patronátu rytíře Jindřicha z Evenic.²⁰³ Ovšem erekční zápis z roku 1405 se zmiňuje o Janovi z Tihavy²⁰⁴, který by mohl být patronem.

6.3.4. Cerhovice

Prvního patrona lze doložit v roce 1367, a to Přibíka z Cerhovic (a jeho dědice).²⁰⁵ Od roku 1390 už jen královský patronát.

6.3.5. Dlouhá Lhota

V roce 1359 držel patronát Vilém ze Strakonic,²⁰⁶ zatímco v roce 1364 prezentoval Hašek z Lemberka, hofmistr královský.²⁰⁷ Je tedy pravděpodobné, že patronát držel král, nicméně v zápisu se nijak nezmiňuje (ve stylu „v zastoupení krále“).

6.3.6. Hořovice

Zápis z roku 1380 označuje za patronku Markétu (vdova po Lvu z Hořovic),²⁰⁸ zatímco další zápis z roku 1390 vypovídá o královském patronátu.²⁰⁹

6.3.7. Jince

V letech 1360 a 1380 se vzpomíná šlechta z Jinec, tedy vdova po Janovi Eliška,²¹⁰ a Jan z Jinec.²¹¹ Další zápisy dokládají patronátní právo krále.

6.3.8. Kytín

Bohužel jediný doklad o patronátu, a to z roku 1372, kdy měl prezentovat litavský kníže Jindřich.²¹²

6.3.9. Liteň

Zde je situace složitá, v roce 1403 prezentovali (sporně) hned dvě strany a to Petr ze Stupna (pražský kazatel a farář v Kostelci), Mikuláš a Jan z Litně na straně jedné, zatímco na druhé straně prezentovali Pešík z Komárova, Jan zvaný Student (purkrabí na

---

²⁰³ LC I/2, s. 109

²⁰⁴ LE V, s. 645

²⁰⁵ LC I/2, s. 85

²⁰⁶ LC I, s. 87-88

²⁰⁷ LC I/2, s. 52

²⁰⁸ LC III-IV, s. 139

²⁰⁹ LC V, s. 39

²¹⁰ LC I, s. 128

²¹¹ LC III-IV, s. 148

²¹² LC II, s. 80

Hrádku), a dcera Škopkova Markéta.²¹³ Vzhledem k tomu, že potvrzován byl chráněncem strany prvé, nejspíš bylo patronátní právo přiznáno právě jim. Také v roce 1414 prezentoval Mikuláš z Litně, spolu s Janem z Valdeka.²¹⁴ Visitační protokol ale přímo jako patrony kostela vzpomíná rytíře Jaroslava a Zbislava, klienty z Litně.²¹⁵ Je tedy možné (alespoň soudě z pramenné základny), že šlechta z Litně držela patronát v těchto letech stabilně.

6.3.10. Lochovice

V roce 1358 se jako patron vzpomíná Bořivoj ze Svinař,²¹⁶ zatímco v roce 1364 již Bořivoj z Lochovic a jeho potomci,²¹⁷ je ale možné, že jde o totožnou osobu. Naposled v roce 1392 se vzpomíná patronát Bohunka, Bořivoje a Zbyňka, bratři z Lochovic.²¹⁸

6.3.11. Mníšek pod Brdy

K tomuto beneficiu se vážou jen dva konfirmační zápisy z roku 1369, přičemž u obou figuruje král.²¹⁹ Žádné doplňující informace jsem ve studovaných pramenech neobjevil.

6.3.12. Mrtník

V tomto případě se jedná o víc patronů. V letech 1358 a 1361 prezentovali Bohuňk Bohuňkův a Štěpán, bratři z Komárova, a Štěpán, Přibík, Jiří, Bohuslav, všichni nejspíš z Mrtníka (Bohuslav určitě).²²⁰ Podobné složení se vzpomíná i v roce 1377, kde prezentovali ale pouze Štěpán Bohuňkův z Komárova a Bohuslav s Přibíkem z Mrtníka.²²¹ V roce 1390 se vzpomínají Pešík a Otík z Komárova, v zápisu je i doslovně psáno, že obdrželi (časově neurčeno) patronátní právo.²²²

Co se týče oltáře, doklad o patronátu Štěpána a Bohuňka, bratři z Komárova, nabízí erekcční i konfirmační zápisy. Tedy ohledně založení v 1364,²²³ a o prezentaci k oltáři v letech 1364,²²⁴ 1377²²⁵. Ovšem u prezentací je zmíněný pouze Štěpán. V roce 1391

---

²¹³ LC VI, s. 144-145

²¹⁴ LC VII, s. 141 - 142

²¹⁵ PVAP, s. 143

²¹⁶ LC I, s. 13

²¹⁷ LC I/2, s. 66

²¹⁸ LC V, s. 144

²¹⁹ LC II, s. 14, 18

²²⁰ LC I, s. 74, 144

²²¹ LC III-IV, s. 75

²²² LC V, s. 24

²²³ LE I, s. 45

²²⁴ LC I/2, s. 42

²²⁵ LC III-IV, s. 77

souhlasili s výměnou oltářníka Pešík a Otík.²²⁶ Konečně, zápis z roku 1413 se zmiňuje o králi jako o patronovi oltáře.²²⁷ Ještě erekční zápis z roku 1407 zmiňuje Elenu, vdovu po Pešíkovi,²²⁸ není ale jednoznačné, že přímo ona mohla prezentovat.

6.3.13. Neumětely

V roce 1372 je v konfirmačním zápisu doložen Jan z Běškovic,²²⁹ koneckonců jeho nejspíš příbuzného Zdeňka Bieškovce dokládá i visitační protokol z roku 1379.²³⁰ Další zápis z roku 1409 zmiňuje Ondřeje z Vilémova, který měl prezentovat.²³¹ Tady bohužel dostupné informace z pramenů končí.

6.3.14. Nový Knín

V roce 1363 lze u dvou konfirmací vysledovat patrony: Velen, Ješek, Vojslav a Herold, bratři z Knína, zatímco u druhé konfirmace prezentovali pouze Velen a Vojslav.²³² Konfirmace z roku 1423 se zmiňuje o Janu Zichovi z Kunratic (rezidující ve Starém Kníně).²³³

6.3.15. Pičín

V tomto případě, navzdory tomu, že konfirmační zápisy nekorespondují, je to vcelku jednotné. Zápisy dokládají, že patronátní právo k tomuto beneficiu od roku 1320 držel Řád johanitů (přehledně v části konfirmací), který ho převzal od Viléma Bavora ze Strakonic,²³⁴ erekce z roku 1392 dokládá inkorporaci ke klášteru Johanitů ve Strakonici.²³⁵ Visitační protokol dokládá faráře, nejspíš se jedná o johanitu a také vikáře Mikuláše, professa johanitů.²³⁶

6.3.16. Počaply

Zmínka v konfirmačních knihách z roku 1361 se zmiňuje pouze o neshodě patronů, nicméně nejmenuje je.²³⁷ Bořita z Počapel a Odolen ze Želenic se vzpomínají v roce

---

²²⁶ LC V, s. 72

²²⁷ LC VII, s. 74

²²⁸ LE I, s. 45

²²⁹ LC II, s. 70

²³⁰ PVAP, s. 145 - 147

²³¹ LC VI, s. 260

²³² LC I/2, s. 28, 31

²³³ LC VIII, s. 30

²³⁴ EMLER, J. (ed.) *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Pars III., Annorum 1311 – 1333*, Praeae 1890, (dále jen RBM III), s. 611

²³⁵ LE IV, s. 373

²³⁶ PVAP, s. 176

²³⁷ LC I, s. 151

1364²³⁸, zatím co již v roce 1373 odsouhlasili výměnu Petr, Oldřich a Jan Rožmberkové.²³⁹ V roce 1399 odsouhlasil výměnu farářů jistý Jíra z Roztok,²⁴⁰ a konečně v roce 1410 již prezentoval král.²⁴¹ Zvláštní je, že erekční zápis z roku 1389 se přímo o králi zmiňuje jako o patronovi kostela.²⁴²

6.3.17. Praskolesy

Ze zápisu z roku 1359 nelze zcela přesně dedukovat, s určitostí lze ale za patrona označit krále, možná i saského kurfiřta a Přibíka z Hradčan. Není to ale zaručené, jelikož konfirmační zápis má nedokonalou skladbu.²⁴³

Ostatní zápisy již vesměs dokazují patronátní právo krále (i když prezentovali osoby v jeho zastoupení, podrobněji v oddělení konfirmací).

6.3.18. Řebřík

V roce 1358 u dvou konfirmací prezentovali Vchyn a Markvart, bratři z Řebříka,²⁴⁴ přičemž již za 7 let později, v roce 1365 prezentoval rytíř Habard ze Žerotína.²⁴⁵ V roce 1372 prezentoval také, ale již spolu s Habardem z Dolan a Markvartem ze Záluží.²⁴⁶ V roce 1395 již prezentoval král.²⁴⁷

6.3.19. Řevnice

I když se v tomto případě lze opřít pouze o konfirmační zápisy, lze téměř s jistotou říct, že patronátní právo držel řád Křižovníků s červenou hvězdou, alespoň mezi lety 1368 a 1417 včetně, zatímco výkon tohoto práva u prezentací vykonával velmistr. Podrobný rozpis v oddíle konfirmací.

6.3.20. Skřípel

U tohoto benefícia jsou patronátní poměry také vypořádané, navzdory tomu, že nevychází z jiných dokladů než konfirmačních. V jednom z nich je dokonce přímo psáno, že opat ostrovského kláštera (spolu s konventem) je patronem zdejšího kostela.²⁴⁸ Ostatní zápisy lze prohlédnout v kapitole konfirmací.

---

²³⁸ LC I/2, s. 34

²³⁹ LC II, s. 90

²⁴⁰ LC VI, s. 4-5

²⁴¹ LC VII, s. 9

²⁴² LE III, s. 294 - 295

²⁴³ LC I, s. 108

²⁴⁴ LC I, s. 64, 79

²⁴⁵ LC I/2, s. 36

²⁴⁶ LC II, s. 71

²⁴⁷ LC V, s. 4-5

²⁴⁸ LC VII, s. 81

6.3.21. Svaté Pole

U zdejší farnosti je to složitější. V roce 1371 se dokládají patroni Jan a Sulek z Druhlic, Brum a Ješek z Obořiště (kteří prezentovali i jménem Přibíka, Kuneše a Venera ze Svatého Pole).²⁴⁹ Zvláštní je, že část patronů jedná i jménem druhých, ovšem lze se jen domnívat, zda opravdu konali na základě „plné moci“. V roce 1386 tady dokonce vyvstal rozpor, jelikož Markéta z Druhlic (vdova pod Janovi či Sulekovi) spolu se syny Mikulášem, Bartolomějem, Blažkem Klementem (knězem z Vyškova) a klientem Oldřichem z Druhlic, dále Oldřichem (farář v Bělčicích) a Markvartem ze Zbynic prezentovali kněze, který nebyl ustaven. Ustaven byl kněz prezentovaný Janem Vývratem, Martinem ze Svatého Pole, Brunem a Hrochem z Obořiště, a Bernardem ze Svatého Pole.²⁵⁰ Zápis z roku 1399 znovu vypovídá o prezentaci dvou chráněnců, na straně jedné Hanuš zvaný Maršovic (purkrabí na Dobříši) a Oldřich Rubík ze Svatého Pole, na straně druhé Brun z Obořiště (klient), Jan Suchdol Druhlic, Martin ze svatého Pole a Kuneš z Olbramovic.²⁵¹ V roce 1413, bez potíží, zdá se, prezentovali Oldřich ze Svatého Pole, Jan ze Suchdola (z Druhlic?), Oldřicha a Matouše (oba z Obořiště).²⁵² Myslím, že tyto potíže a spory mohou souviset s věnováním platů od různých osob, které si pak nárokovaly patronát, třeba Oldřich ze Svatého Pole v roce 1406.²⁵³

6.3.22. Tetín

Zde je možné se opřít nejspíš jen o konfirmační zápisy: V roce 1359 prezentoval král,²⁵⁴ zatímco v roce 1412 prezentoval již děkan karlštejský s kanovníky.²⁵⁵ V zápisu je zmínka i o inkorporaci ke karlštejské kapitule.

6.3.23. Tmaň

V tomto případě je zřejmé, že mezi lety 1315 a 1418 včetně držel patronát chrám sv. Víta v Praze. Zápisy jsou v tomto jednotné i když prezentují zástupci různých hodností. Podrobně v příslušné kapitole konfirmací.

6.3.24. Velká Hraštice

Konfirmační zápisy dokládají v letech 1360,²⁵⁶ 1361,²⁵⁷ 1363,²⁵⁸ a 1365²⁵⁹ patronát krále. Další doklady jsou ale až z let 1403,²⁶⁰ 1406,²⁶¹ a 1413,²⁶² kde se v prvních dvou

---

²⁴⁹ LC II, s. 45

²⁵⁰ LC III-IV, s. 179

²⁵¹ LC VI, s. 10-11

²⁵² LC VII, s. 98

²⁵³ LE V, s. 679 - 680

²⁵⁴ LC I, s. 86 - 87

²⁵⁵ LC VII, s. 47

případech jedná o Viléma z Mrvic, ve třetím o Viléma z Hraštic, kterých dr. Boháč s výhradou ztotožnil („asi“).²⁶³

6.3.25. Všeradice

Zde lze znova extrahovat pouze z knih konfirmačních. K roku 1358 prezentovali: Rytíř Martin z Trnové, Bořivoj ze Svinař a Honorius ze Všeradic.²⁶⁴ Zápis z roku 1371 se zmiňuje o Bohuňkovi (řeč. Záruba, nejspíš z Trnové), Janovi z Trnové, Albertovi a Vojslavovi ze Všeradic, a Zbyňkovi (asi z Lochovic).²⁶⁵ O tři roky později prezentoval Jan Bohuněk z Trnové (lze se domnívat, že šlo o dvě výše psané osoby), Zbyněk z Lochovic a Adalbert ze Všeradic (s vysokou pravděpodobností zmíněný Albert).²⁶⁶ V roce 1380 prezentovali Zbyněk z Lochovic, Jan a Bohuněk z Trnové, a Zachariáš ze Všeradic.²⁶⁷ Lze se tedy pokusit sumarizovat, že výše zmínění šlechtici z Lochovic, Trnové a Všeradic, drželi patronátní právo, a nejspíš byli nějak spřízněni.

6.3.26. Zbiroh

V tomto případě je to zajímavé, jelikož mezi lety 1367 až 1408 byli patrony Rožmberkové (blíže v příslušné kapitole ohledně konfirmací), zatímco k roku 1415 je zápis dokládající, že i po smrti pána z Rožmberka (nejspíš Jindřicha), zůstalo patronátní právo v rukou jeho nezletilých potomků, zatímco jeho výkon příslušel poručníkovi Čenkovi z Veselí (z Vartenberka).²⁶⁸

6.3.27. Zdice

Zde je pramenná základna nedostačující, nicméně zápisy z roku 1364,²⁶⁹ 1414²⁷⁰ 1415²⁷¹ dokládají královský patronát. Avšak mezi roky 1364 a 1414 byla dost dlouhá doba na to, aby se mohly okolnosti změnit i třikrát.

---

²⁵⁶ LC I, s. 128

²⁵⁷ LC I, s. 154

²⁵⁸ LC I/2, s. 20

²⁵⁹ LC I/2, s. 59

²⁶⁰ LC VI, s. 92-93

²⁶¹ LC VI, s. 185

²⁶² LC VII, s. 73

²⁶³ BOHÁČ, Zdeněk. Topografický slovník k církevním předhusitských Čech: Pražský archidiakonát, Praha 2001, s. 101

²⁶⁴ LC I, s. 12

²⁶⁵ LC II, s. 52

²⁶⁶ LC III-IV, s. 3-4

²⁶⁷ LC III-IV, s. 180

²⁶⁸ LC VII, s. 151

²⁶⁹ LC I/2, s. 41

²⁷⁰ LC VII, s. 126

²⁷¹ LC VII, s. 169

6.3.28. Žebrák

Co se tohoto benefícia týče, konfirmační zápisy (zpracováno v příslušném oddělení) dokladují pouze královský patronát.

6.4. Zobecnění extrahovaných informací

Změny v patronátech je možné vysledovat většinou jen u konkrétně zvoleného benefícia. Pokusy o zobecnění, a poměrné rozdělení držení patronátu v rámci jednotlivých období narážejí na překážku v podobě nekompletní pramenné základny. V praxi by to vypadalo tak, že by například k roku 1385 bylo možné vytvořit třeba i deset různých členění, opakovaně s vysvětlením, že pramenná základna neumožňuje stoprocentní jistotu. Lze ale s určitostí říci, že ke konci 14. století proběhla královská restituce, kdy král získal patronátní právo u více beneficií. S jistotou lze říci, že na přelomu 14. a 15. století držel patronát v Berouně, Cerhovicích, Hořovicích, Jincích, Počaplech, Praskolesích, v Řebříku, ve Zdicích a v Žebráku. Zdá se, že především u patronátů držných řádem (Johanité drželi patronát v Pičíně, resp. pražští Křižovníci s červenou hvězdou držící patronát v Řevnicích) lze pozorovat opravdu soustavnou a nepřetržitou držbu (samozřejmě, nemá to vliv na dochování zápisů).

U šlechtických patronů se držba často mění, ale lze najít i výjimky: Patronát ve Zbirohu drželi Rožmberkové (krátké údobí také v Počaplech). Ve všeobecnosti lze spíše dohledat konkrétní význačné osoby, jako třeba rytíř Bořivoj ze Svinař (jistou dobu držel patronát v Lochovicích, Skřipelu a Všeradicích), nebo rody: šlechta z Komárova v určitém časovém úseku držela patronát v Liteni a v Mrtníku. Sporný je kupř. případ Svaté Pole, kde byly neshody mezi patrony, resp. patronát si nárokovaly dvě skupiny (podrobně přímo v oddělení).

7. Majetkové dispozice farností

7.1. Všeobecné informace

K výkonu služby faráře patřil i nárok na všechny důchody, kterými byl kostel vybaven, tedy na výnosy pozemkového majetku kostelu, na dávky a desátky od farníků. Od druhé poloviny 14. století se množily různé dary ke kostelům, jež měly postupně formu finančního příjmu. Dary se ale netýkaly pouze kostela jako jednotky, ale diecézní církve jako takové, proto byly evidovány v arcibiskupské kanceláři. Farář, či oltářník obdarovaného kostela se dostavili do Prahy, kde předložili generálním vikářům listinu donátora, zatímco vikáři ji potvrdili a nechali zapsat do erekcčních knih.²⁷²

7.2. Poznámka k extrakci z pramenů

Pro nemovitý majetek, resp. příjmy z platů, darů a statků jsou zásadním pramenem knihy erekcční, zčásti i vydané listiny (znova odkazují na soupis dr. Boháče), marginální informace o movitém majetku lze dohledat ve visitačních protokolech. Důležitým pramenem jsou také registra papežských desátků.

Problémem zůstává, že pro velké množství kostelů tyto prameny (až na desátky) neposkytují žádné informace ani zmínky.

7.3. Vypovídací schopnosti papežských desátků

Papežské desátky se vybírali z příjmů jednotlivých far. Tedy, čím větší příjem, tím vyšší desátek. I za předpokladu, že farnosti prováděly cosi jako „daňovou optimalizaci“, lze z těchto informací určovat poměrnou zámožnost jednotlivých kostelů.²⁷³ Jak bylo zmíněno v porovnání s prací Mgr. Michálka, tuto problematiku v rámci podbrdského děkanátu zpracoval obšírně natolik, že není nutné, aby se tím zabývala tato práce.

---

²⁷² HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. Svět české středověké církve, Praha 2010, s. 344

²⁷³ VANĚK, Vojtěch. Rejstříky papežských desátků a možnosti jejich využití, ČČH 100, 2004, s. 497 - 520

7.4. Majetkové dispozice, případně udělená práva dle topografického členění

7.4.1. Beroun

K 1. červenci 1404 se ohledně povolení založit v Berouně špitál váže informace, že důchody ke špitálu měl mít za úkol spravovat farář se dvěma zvolenými měšťany, a tedy také rozhodovat o přijetí chudých, či nemocných.²⁷⁴ 10. ledna 1397 inkorporoval berounský kostel král Václav IV. k děkanu a kanovníkům karlštejnským. To bylo arcibiskupem Olbramem ze Škvorce společně s Pražskou kapitulou dne 14. května 1397 potvrzeno.²⁷⁵

7.4.2. Borek

3. června 1405 Jan z Tihavy nabídl, aby byl farář v Borku darován důchod 44 grošů, 24 vajec a dvě slepice každoročně od jeho otce Sašina, ze statku Kotopky. Jan se tedy zavázal osobně, a přes svoje nástupce platit dvakrát ročně, totiž 22 grošů se dvěma slepicemi na sv. Havla a 22 grošů se 24 vejci sv. Jiří platit každoročně, pod hrozbou exkomunikace a ostatních církevních trestů. Beneš akceptuje a zavazuje se jednou ročně vykonat za duše Sašina, Jana, předky a potomky.²⁷⁶

7.4.3. Kytín

Zde je možné alespoň poznamenat, že 24. června 1321 vysadil Štěpán z Tetína, nejvyšší písař desk zemských, ves Kytín německým právem zákupným (emfyteutickým).²⁷⁷ Dále už je možné přidat nejspíš jen movitý majetek zaznamenaný ve visitačním protokolu: tři kněžská roucha, 6 běžných, zlacený stříbrný kalich, misál.²⁷⁸

7.4.4. Liteň

Při čerpání z visitačního protokolu z roku se lze dobrat ke zjištění, že v květnu roku 1380 si farář nárokoval desetinu výtěžku z obilí, zatímco patroni mu dle jeho slov platili jen šestnáctinu. Samotní patroni uvedli, že jejich dědiny ještě nezaplatily dýmné po šesti haléřích.²⁷⁹

---

²⁷⁴ CJM II, s. 987

²⁷⁵ CJM II, s. 991 - 992

²⁷⁶ LE V, s. 645

²⁷⁷ RBM III, s. 291

²⁷⁸ PVAP, s. 161

²⁷⁹ PVAP, s. 143

7.4.5. Lochovice

22. duben 1407 Bořivoj, Dorota manželka a Bohuslav z Janova, jejich syn, se zavázali poskytnout kostelu celkovou sumu 20 kop grošů, samozřejmě jakožto důchod z poddanských statků v Bezdědicích. Mělo to být zapláceno během deseti let, tedy každý rok 2 kopy. Stvrzeno zápisem do zemských desek.²⁸⁰

7.4.6. Mníšek pod Brdy

Lze čerpat jen z visitačního protokolu, zmínka o movitém majetku: dva misály v dobrém stavu a třetí postarší, dva stříbrné kalichy, 4 roucha s tím, že dvě jsou bílá, 7 rouch, ranní postarší, špatně svázané.

7.4.7. Mrtník

1. února 1364 Štěpán z Komárova a jeho bratr Bohuněk, klienti z Komárova, založili oltář sv. Ondřeje. Oltáři věnovali pozemky v Mrtníku, které měl v držení jejich otec Hosvin (celkem 21 strychů), dále důchod 3 kopy a 20 grošů pražských, ze statků v Třenici, 85 grošů ze statků v Sokolovicích. Za to musel oltářník odsloužit pravidelné mše a pravidelně rozdávat 2 groše chudým. 19. února bylo toto beneficium potvrzeno zapsáním do erekcčních knih.²⁸¹ Ke dni 30. října 1407 byla zapsána donace Eleny (vdova po Pešíkovi z Komárova) která mrtnickému faráři (tehdy Mikuláš) a jeho následovníkům věnovala roční plat ve výši 2 kopy grošů z otmíčského statku, zatímco oltářník (v té době Oldřich) měl pobírat 1 kopu grošů ročně. Farář s oltářníkem (tedy i následovníci) za tento plat (resp. kvůli donaci) měli sloužit vzpomínkové mše, kterých měli být účastni také vikáři a klerici kostela.²⁸²

7.4.8. Neumětely

Dle visitačního zápisu měl mít farář k dispozici louku, kterou násilně zabral patron kostela.²⁸³

7.4.9. Pičín

20. listopadu 1289 Petr, farář z Pičína, přijal vesničku Jesenička v důchod. Se vším okolím, od Oldřicha, probošta pražského, se souhlasem biskupa Tobiáše a pražské kapituly s tou podmínkou, že tento důchod bude použit na nutné opravy opevnění,

---

²⁸⁰ LE V, s. 734

²⁸¹ LE I, s. 45

²⁸² LE V, s. 756-757

²⁸³ PVAP, s. 145 - 147

dvoru, komnat a stájí, sýpek a včelína, s tím že nejbližší tři roky od sv. očištění Panny Marie (Hromnice) bude ves zbavena povinnosti platit, po těch tří letech zaplatí na sv. Jiřího a na sv. Havla po 3 věrdunky stříbra proboštu pražskému, a to až do úmrtí faráře Petra. Po tom, ves se vši úrodou, plodinami a poddanými, budovami, se nemůže vyvázat svobodně, a že nikdo z jeho příbuzných si pak nemůže toto právo nárokovat. Zpečetili: Tobiáš z Bechyně, biskup, a Bavor ze Strakonic, patron kostela.²⁸⁴

3. září 1320 Vilém Bavor ze Strakonic přenesl vlastnictví fary a kostela na řád johanitů (čili Maltézských rytířů), rezidujícího v strakonickém zámku. Fary a kostely v jeho vsích (městečku) Radomyšli a Pičíně na cestě směrem k Praze se všemi náležitostmi, polnostmi (obděláné i neobděláné), loukami, lesy, ostružiním, rybníky, a všechno ostatní náležící k farnostem, svobodně dává a přenáší do jejich vlastnictví. Zapsáno ve Strakonicích za účasti Buzka ze Šken, pana Alberty z Dobeve, pana Čadona ze Sudoměři, Blažeje z Tours, Mikuláše řeč. Kozohoř, pana Vojšy z Dlouhé vsi, Viléma ze Smrčné, Menšíka, učitele našeho a notáře Bedřicha, a dalších.²⁸⁵ 6. dubna 1392 byl kostel v Pičíně inkorporován se souhlasem papeže Bonifáce IX. ke klášteru Johanitů v Strakonicích.²⁸⁶ 29. dubna 1401 Přeč ze Skorotína udělil faráři v Pičíně roční důchod 2 kopy grošů, výměnou za sloužení osmi mší v pičínském kostele. Bude to placeno ze statků v Občově (dvě popluží a poddaní), kde má dědičné právo, rozděleně na sv. Jiří a sv. Havla (nebo do čtrnácti dnů po), pod hrozbou exkomunikace.²⁸⁷

7.4.10. Počaply

12. ledna 1389 farář Jan z Počapel pronajal za souhlasu krále za 4 kopy grošů ročně filiální kostel v Hudlicích s důchodem ze vsí Hudlice a Otročiněves (obec Otročiněves nezahrnuje desátky a pohřební poplatky) faráři Heřmanu z Vysočan²⁸⁸

7.4.11. Praskolesy

V roce 1396 vznikl spor mezi farářem Petrem a Pešíkem z Komárova kvůli neplacení desátku z otmičského statku. Arbitři rozhodli, že Pešík má desátek vyplatit a to třinásovkem zrna z devíti strychů půdy.²⁸⁹

---

²⁸⁴ RBM II, s. 640 - 641

²⁸⁵ RBM III, s. 611

²⁸⁶ LE IV, s. 373

²⁸⁷ LE V, s. 543

²⁸⁸ LE III, s. 294 - 295

²⁸⁹ JENŠOVSKÁ, Věra(ed.). Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV., Tomus I. Fontes Archivi capituli metropolitani eccl. Pragensis, Fasciculus 5, annorum 1395-1396, Pragae 1978, s. 1327

7.4.12. Svaté Pole

V soudních aktech lze ze zápisu (17. únor 1380) vyčíst, že Petr z Obořiště daroval faře ve Svatém poli liber diurnus. Řeší se tady spor, kde farář z Jablonce měl mít tuto knihu jen zapůjčenou, avšak váhal s navrácením. Arbiter rozhodl o okamžitém navrácení.²⁹⁰

22. prosince 1405 Ctibor z Nalžovic, páže prodal faráři Janovi roční plat ve výši dvou kop grošů právě ze statku v Nalžovicích za jednorázovou částku 22 kop grošů v hotovosti. Úrok měl být vybírán na sv. Havla a sv. Jiří. Za přítomnosti Dominika a Jana, protonotářů, Valentýna a Mikuláše Sisla, písařů kanceláře.²⁹¹ Vskutku investice.

5. března 1406 svatopolský rezident Oldřich, věnoval kostelu roční plat ve výši jedné kopy grošů z jednoho popluží, které držel zde ve Svatém poli, výměnou za konání bohoslužby v jeho prospěch (a potomků). Za účasti Jindřicha Šindela z Vrchotic, Jindřicha z Drahoa, Valentýna ze Sádku, Mikuláše Sysla, notářů.²⁹² 9. září 1406 bylo faráři kostela darováno 11 kop grošů v hotovosti, které farář měl vynaložit na provoz rybníka v louce patřící kostelu, od Velíka z Dobříše, s tím že se zavázal dvakrát ročně sloužit mši ve prospěch Velíka a jeho předků a potomků.²⁹³

7.4.13. Tetín

5. února 1378 došlo k navýšení ročního platu pro farnost, k dosavadním 90 grošům, které byly kryty ze statku Bohuňka Hájka z Tismic, bylo přidáno 64 grošů ze vsi Lhota.²⁹⁴

8.4. Zobecnění extrahovaných informací

V tomto případě práce naráží na nedostatek pramenů ještě více, než u jiných oddílů. Lze ale vysledovat různé operace s majetkem: pronájem filiálního kostela v Hudlicích, zajištění dlouhodobého příjmu ve Svatém Poli koupí ročního platu 2 kop grošů za 22 kop grošů, různé příjmy za sloužení mši v něčí prospěch i speciální úmluvy (pičínský farář přijal Jeseničku za předem stanovených podmínek).

---

²⁹⁰ SA II, s. 9

²⁹¹ LE V, s. 666

²⁹² LE V, s. 679 - 680

²⁹³ LE V, s. 703

²⁹⁴ LE II, s. 147

9. Závěr

Výsledky zkoumání příslušného úseku lze označit z pohledu studia správních záležitostí a příslušných pramenů za očekávané. Výjimečné jsou rozhodně zápisy z visitací, které mohou překvapit a zaujmout svou nekonvenčností jistě i neodborné publikum. Je politováníhodné, že se tato práce z velké části musela omezit jen na uspořádání extrakcí z pramenů do topografického a chronologického řádu, jelikož pro komplexní rozbor je informací málo.

Vymezení oddílů jsem naplánoval v podstatě vzhledem k zadání práce, nicméně je zřejmé, že oddíly se vzájemně prostupují. V zájmu také bylo vyhnout se vytvoření pouhé obdoby práce Mgr. Michálka. Prameny, určené ke zpracování, je možné po indukci, vnitřní analýze a pokusech o sjednocení (alespoň do jisté míry), v mnoha případech označit za zdroj poznání pro jednotlivá krátká údobí, a to v případě, že jedna informace není zdokladována druhou, ať již starší, či mladší. Za okolnosti, že jedna informace dokladuje druhou, lze obsáhnout a popsat s jistotou i desetiletí, výjimečně, kupř. v případě konfirmací ke kostelu v Berouně, i více. Pro nejlepší ilustraci, v jakém poměru jsou tyto dvě skutečnosti, je možné odkázat na přílohu č. 2, která je doslova plná otazníků, na druhou stranu, tuto tabulku lze považovat za jeden ze způsobů, jak využít i omezenou pramennou základnu, bez (až na výjimky) porušení pravidla „ad fontes“.

Farní správa podbrdského děkanátu, zkoumaná na základě ústředních knih církevní správy, vypovídá hlavně o administrativních a kontrolních záležitostech. Tato práce nabízí pro potenciálního zájemce pohodlné dohledání (na věcné a topografické bázi) informací, v kombinaci se základní definicí v každé ze zkoumaných oblastí je vhodná i pro neodbornou veřejnost.

10. Seznam pramenů a literatury

10.1. Prameny

- BOROVÝ, Kliment – PODLAHA, Antonín (edd.). Libri erectionum archidioecesis Pragensis saeculo XIV. et XV. I-VI, Praeae 1875 – 1879, 1927
- ČELAKOVSKÝ, Jaromír (ed.). Codex iuris municipalis regni Bohemiae, Tomus II., Praeae 1895
- EMLER, Josef (ed.). Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, Partes II. – III., Annorum 1253 – 1333, Praeae 1882 – 1890
- HLAVÁČEK, Ivan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. (edd.). Protocollum visitationis archidiaconatus Pragensis annis 1379-1382 per Paulum de Janowicz archidiaconum Pragensem factae, Praha 1973
- JENŠOVSKÁ, Věra. (ed.). Regesta Bohemiae et Moraviae aetatis Venceslai IV., Tomus I. Fontes Archivi capituli metropolitani eccl. Pragensis, Fasciculus 5, annorum 1395-1396, Praeae 1978, s. 1327
- PODLAHA, Antonín (ed.). Akta korektorů duchovenstva diecése pražské z let 1407 – 1410, Praha 1921
- TADRA, Ferdinand (edd.). Acta judiciaria consistorii Pragensis I-VII, Praeae 1893 – 1901
- TINGL, František Antonín – EMLER, Josef (edd.). Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim I-X, Praeae 1865 – 1889

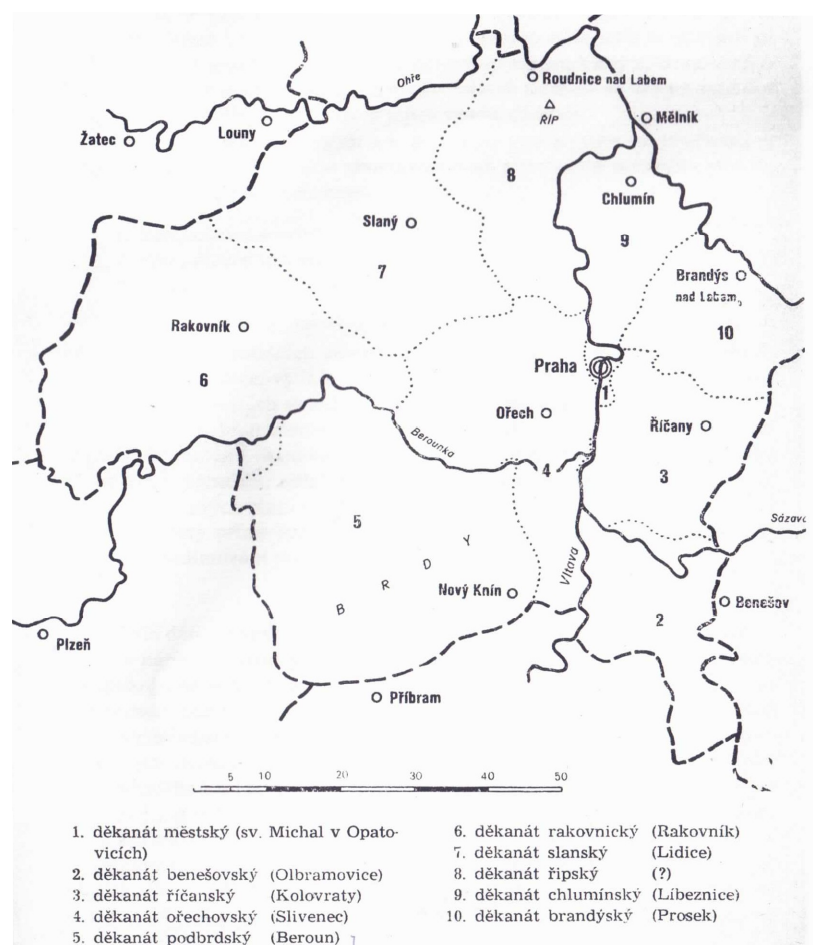
10.2. Literatura

- BOHÁČ, Zdeněk. Patrocinia jako jeden z pramenů k dějinám osídlení, In ČSČH 21, 1973, s. 369-388
- BOHÁČ, Zdeněk. Topografický slovník k církevním dějinám předhusitských Čech: Pražský archidiakonát, Praha 2001
- ELBEL, Petr. Zlomek olomoucké konfirmační knihy z let 1452 – 1455 : Předběžné výsledky rozboru opomíjeného pramene k poznání církevní topografie, diecézní správy a konfesního soužití na Moravě po polovině 15. století. In Colloquia mediaevalia Pragensia 8 : Církevní topografie a farní síť pražské církevní provincie v pozdním středověku, Praha 2007, s. 91 – 138

- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. Venkovské děkanáty ve středověkých Čechách. In Pocta prof. JUDr. Karlu Malému, DrSc., k 65. narozeninám, Praha 1995, s. 112 - 123
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka - JANÁK, Jan - DOBEŠ, Jan. Dějiny správy v Českých zemích: Od počátků státu po současnost, Praha 2007
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. Farní síť ve středověkých Čechách a možnosti jejího studia. In Colloquia mediaevalia Pragensia 8 : Církevní topografie a farní síť pražské církevní provincie v pozdním středověku, Praha 2007, s. 23 – 32
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. Svět české středověké církve, Praha 2010
- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. Úřad generálních vikářů pražského arcibiskupa v době předhusitské, AUC-Phil. et Hist.- Monographia 41, Praha 1971
- HRDINA, Jan - ZILYNSKÁ, Blanka. Colloquia mediaevalia Pragensia 8 : Církevní topografie a farní síť pražské církevní provincie v pozdním středověku, Praha 2007
- KÁBRT, Jan. Latinsko/český slovník, Praha 2000
- MICHÁLEK, Ivan. Farní struktura podbrdského děkanátu v době předhusitské a husitské. In Minulostí Berounska 13 : Sborník Státního okresního archivu v Berouně, Praha 2010, s. 25 - 67
- PROFOUS, Antonín. Místní jména v Čechách I-IV. Jejich vznik, původní význam a změny, Praha 1954-1957
- VANĚK, Vojtěch. Rejstříky papežských desátků a možnosti jejich využití. In ČČH 100/3, Praha 2002, s. 497 – 521
- ZILYNSKÁ, Blanka. Záduší. In Facta probant homines Praha 1998, s. 497 – 521

11. Přílohy

11.1. Příloha č. 1

Mapka A: Mapka demonstruje umístění děkanátu v arcijáhenství pražském, převzato z: HLAVÁČEK, Ivan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. (edd.). *Protocollum visitationis archidiaconatus Pragensis annis 1379-1382 per Paulum de Janowicz archidiaconum Pragensem factae*, Praha 1973, s. 9

MAPKA B: demonstruje rozložení farních obcí, převzato z: MICHÁLEK, Ivan. Farní struktura podbrdského děkanátu v době předhusitské a husitské. In *Minulostí Berounska* 13 : Sborník Státního okresního archivu v Berouně, Praha 2010, s. 67, dovolil jsem si mapku upravit pro účely této práce.

11.2. Příloha č. 2

Období	Farář	Prezentoval, resp. souhlasil s permutací
Beroun		
1358 – 1360	Tomáš	Král
1360 – 1361	Václav	Král
1361 – 1372	Hynek	Král
1372 – 1402	Bartoloměj	Král
1402 – 1418	Jakub	Král
1418 - ?	Hertvín	král
Bezdědice		
1354 - ?	Pavel	?
1354 - ?	Petr	Král
? – 1379	Radslav	?
1379 - ?	Mikuláš	Nejvyšší k. komoří a hofmistr královny české (oba v zastoupení krále)
Borek		
? - 1361	Kunlinus	?
1361 - ?	Jan	Král
? - 1368	Jindřich	?
1368 - ?	Mikuláš	Jindřich z Ervěnic
1390 - 1391	Oldřich	Král
1391 - 1410	Beneš	Král
1410 - 1413	Franec/František	Král
1413 - 1419	Václav	Král
1419 - ?	Mikuláš	Král
Cerhovice		
? - 1367	Milík	?
1367 - 1373	Jan	Přibík z Cerhovic
1373 - ?	Jan	?
? - 1390	Jiří	?
1390 - 1391	Petr Markvart	Král
1391 - 1407	Jindřich	Král
1407 - 1409	Sazem	Král

1409 - ?	Laurenc Domašín	král
Dlouhá Lhota		
? - 1359	Martin	?
1359 - ?	Mikuláš	Vilém ze Strakonic
? - 1364	Jan	?
1364 - ?	Jan	Královský hofmistr
Hořovice		
? - 1380	Štěpán	?
1380 - 1390	Jiří Hroznata	Markéta, vdova po Lvu z Hořovic
1390 - ?	Teodorik	Král
Jince		
? - 1360	Bořek	?
1360 - 1380	Jaroslav	Eliška, vdova po Janovi z Jinec
1380 - ?	Alexius Běščín	Jan z Jinec
? - 1407	Prokop	?
1407 - ?	Chval	Král
? - 1419	Václav	?
1419 - ?	Mikuláš	Král
Kytín		
? - 1372	Matouš	?
1372 - ?	Pavel z Trnové	Jindřich, kníže litavský a pán na Mníšku
Liteň		
1403 - 1414	Jan Čech	Petr ze Stupna, farář v Kostelci, Mikuláš a Jan z Liteně
1414 - ?	Jan	Jan z Valdeka, Mikuláš z Liteně
Lochovice		
? - 1358	Martin	?
1358	Mikuláš	Bořivoj ze Svinař
1358 - 1364	Jaroslav Častolon	Bořivoj ze Svinař
1364 - ?	Bohunek z Hlažovic	Bořivoj z Lochovic
? - 1392	Frenčl	?
1392 - ?	Beneš	Bohunek, Bořivoj a Zbyněk, bratři z Lochovic
Mníšek pod Brdy		
? - 1369	Blahuta	?

1369	Jakub	Král
1369 - ?	Matouš	Král
Mrtník – kostel		
? - 1358	Martin	?
1358 - 1361	Oldřich	Bohuněk Bohuňkův, Štěpán, bratři z Komárova, Štěpán, Přibík, Jiří a Bohuslav z Mrtíka
1361 - 1377	Jan Vicemil	
1377 - 1390	Jan	Štěpán Bohuňkův z Komárova, Bohuslav a Přibík z Mrtníka
1390 - ?	Mauricij	Pešík a Otík z Komárova
Mrtník – oltář		
1364 - 1377	Jan	Štěpán z Komárova
1377 - ?	Mikuláš	
? - 1391	Beneš	?
1391 - 1413	Oldřich	Pešík a Otík z Komárova
1413 - ?	Mauricij	Král
Neumětely		
? - 1372	Leonard	?
1372 - 1409	Jaroslav	Jan z Běškovic
1409 - ?	Petr	Ondřej z Vilémova
Nový Knín		
? - 1363	Levtín	?
1363	Matěj	Velen, Ješek, Vojslav a Herold z Knína
1363 - ?	Bartoloměj	Velen a Vojslav z Knína
? - 1423	Jakub	?
1423 - ?	Teodor	Jan Zich z Kunratic
Pičín		
? - 1371	Jakub	?
1371 - ?	Jan	Jan ze Zvěretic, převor řádu johanitů
? - 1375	Štěpán Stech	?
1375 - ?	Jaklín Havran	Řád johanitů
? - 1383	Matěj	?
1383 - 1411	Jakub	Řád johanitů
1411 - ?	Mikuláš	Velkopřevor Řádu johanitů

Počaply		
1361 - 1364	Svatoslav Trojan	?
1364 - 1373	Jan	Bořita z Počapel a Odolen ze Želenic
1373 - ?	Jan	Petr, Oldřich a Jan z Rožmberků
? - 1399	Štěpán	?
1399 - 1410	Jan	Jíra z Roztok
1410 - ?	Jan	Král
Praskolesy		
? - 1359	Mikuláš	?
1359 - 1360	Velecius	Král
1360 - 1368	Matouš	Král
1368 - 1371	Martin	Arcibiskup pražský v zastoupení krále
1371 - 1380	Valentýn	Arcibiskup pražský v zastoupení krále
1380 - 1407	Petr	Král
1407 - ?	Konrád	král
? - 1417	Jan Lapka	?
1417 - 1419	Konrád	Král
1419	Mikuláš	Král
1419	Jan	král
Řebřík		
? - 1358	Bušek	?
1358	Blažek Jelen	Vchyn a Markvart, bratři z Řebříka
1358 - 1365	Jan	Vchyn a Markvart, bratři z Řebříka
1365 - 1372	Bohuslav	Habard ze Žerotína
1372 - 1395	Mikuláš	Habard ze Žerotína, Habard z Dolan. Markvart ze Záluží
1395 - ?	Mikuláš	Král
Řevnice		
? - 1368	Mikuláš	?
1368 - ?	Jan	Velmistř křižovníků s č. hvězdou
? - 1378	Bohuslav	?
1378 - ?	Matouš	Velmistř křižovníků s č. hvězdou a konvent
? - 1390	Staník	?
1390 - ?	Hržek	Velmistř křižovníků s č. hvězdou a konvent

? – 1407	Hynek	?
1407 - ?	Mikuláš	Velmistr křižovníků s č. hvězdou
? – 1417	Prokop	?
1417 - ?	Jan	Velmistr křižovníků s č. hvězdou
Skřípel		
? - 1358	Mikuláš	?
1358 - ?	Martin	Opat ostrovského kláštera
? - 1413	Ctibor	?
1413	Matouš	Opat ostrovského kláštera a konvent
1413 - ?	Ondřej	Opat ostrovského kláštera a konvent
Svaté Pole		
1371 - ?	Vícemil	Jan a Sulek z Druhlic, Brun a Ješek z Obořiště, Přibík, Kuneš a Verner ze Sv. Pole
1386 - ?	Záviš	Jan Vývrat, Martin ze Sv. Pole, Brun a Hroch z Obořiště, Bernard ze Sv. Pole
1399 - 1413	Jan	Brun z Obořiště, Jan Suchdol z Druhlic, Martin ze Sv. Pole a Kuneš z Olbramovic
1413 - ?	Mikuláš	Oldřich ze Sv. Pole, Jan ze Suchdola, Oldřich a Matouš z Obořiště
Tetín		
? - 1359	Mikuláš	?
1359 - ?	Kuneš	Král
1412 - ?	Václav Nošák	Děkan karlštejský a kanovníci
Tmaň		
1315 - ?	Ondřej	Sakristián pražského kostela
? - 1363	Všeslav	?
1363 - ?	Svach	Sakristián pražského kostela
? - 1380	Pašek	?
1380 - ?	Jan	Sakristián pražského kostela
? - 1405	Oldřich	?
1405 - ?	Mikuláš	Sakristián a hrobník sv. Víta
1410 – 1418	Laurenc	Sakristián a zvonař sv. Víta
1418 - ?	Martin	Václav zvonař, Václav podzvonař, Václav, Habord, Václav z Lípy a

		Mikuláš, kaplani kapituly pražské
Velká Hraštice		
1360 - ?	Jan Jakub	Biskup mindenský v zastoupení krále
? – 1361	Ješek	?
1361 - ?	Ješek	Biskup mindenský v zastoupení krále
? - 1363	Jan	?
1363 - 1365	Jan	Král
1365 - ?	Hostislav	Král
? - 1403	Šimon	?
1403 - 1406	Mikuláš	Vilém z Mrvic
1406 - 1413	Ondřej	Vilém z Mrvic
1413 - ?	Jan z Mašřova	Vilém z Hrašice
Všeradice		
? - 1358	Předot	?
1358 - ?	?	Martin z Trnové, Bořivoj ze Svinař, Honorius ze Všeradic
? - 1371	Bořivoj	?
1371 - 1374	Michal	Bohuněk Záruba, Jan z Trnové, Albert a Vojslav ze Všeradic, Zbyněk
1374 - 1380	Jakub	Jan Bohuněk z Trnové, Zbyněk z Lochovic, Zbyněk z Lochovic, Adalbert ze Všeradic
1380 - ?	František	Zbyněk z Letovic/Lochovic, Jan a Bohuněk z Trnové, Zachariáš ze Všeradic
Zbiroh		
? - 1367	Ondřej	?
1367 - ?	Ondřej	Petr, Jošt a Jan z Rožmberků
1397 - 1408	Dušek	Jindřich z Rožmberka
1408 - ?	Leonard	Jindřich z Rožmberka
? - 1415	Čeněk	?
1415	Jan	Poručník sirotků po pánovi z Rožmberka
Zdice		
? – 1364	Bartoloměj	?
1364 - ?	Oldřich	Král

? – 1414	Hertvík	?
1414 - ?	Petr	Král
? - 1415	Jiří	?
1415 - ?	Václav	Král
Žebrák		
? - 1380	Jindřich	?
1380	Václav	Král
1380 - ?	Mikuláš	Král
? - 1404	Otík	?
1404 - 1414	Šimon	Král
1414 - ?	Ctibor	Král